

תשורה

מכתבי עצה והדרכה • תולדות גיסא דבי
נשיאה הרב מנחם מענדל הי"ד הארינשטיין

מזכרת
משמחת הנישואין של
הת' אליהו ומרת חיה מושקא
שיחיו
שוויכה
ה' ניסן תשע"ב

פתח דבר

מתוך שבח והודי' להשי"ת על כל הטוב אשר גמלנו, ושהחיינו וקיימנו והגיענו ליום כלולות צאצאינו היקרים, החתן הת' אליהו שי' עב"ג הכלה מרת חיה מושקא תחי', מביעים אנו בזאת תודה מקרב לב לכל בני משפחתנו, ידידנו ומכרינו על אשר טרחו ובאו מרחוק ומקרוב להשתתף עמנו בשמחתנו, ולברך את בני הזוג בברכת מזל טוב ובחיים מאושרים בגו"ר ולנח"ר כ"ק אדמו"ר, ובעז"ה בשמחתכם נשיב לכם כגמולכם הטוב.

על פי יסוד מנהג כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ בחתונת כ"ק אדמו"ר, מתכבדים הננו להגיש קובץ זה כתשורה לאורחים שבאו מרחוק ומקרוב לשמוח בשמחתנו.

התשורה כוללת 4 שערים:

שער ראשון: מכתבי עצה והדרכה מתוך אגרות הקודש שכתב כ"ק אדמו"ר לסב החתן הגה"ח הרב שמעון גד שי' אליטוב, חבר מועצת הרבנות הראשית בארץ הקודש, חלק ממכתבים אלו כבר הופיעו בתשורות קודמות, ובאו כאן בהשלמה ובתוספת יתירה של כמה מכתבים בפרסום ראשון.

שער שני: צילום של כמה מכתבים מתוך עשרות רבות שכתב כ"ק אדמו"ר לזקני הכלה, הרב סעדיה ומרת חסיבה שי' דהן.

שער שלישי: תולדות הרב מנחם מענדל הי"ד הארינשטיין, גיסא דבי נשיאה כ"ק אדמו"ר, חדב"נ כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ ונכד כ"ק אדמו"ר מוהר"ש, הרב הארינשטיין נרצח על קידוש ה' בצעירותו, וכאן מופיעים לראשונה תולדותיו כפי שנכתבו ונערכו ע"י החתן שי', פרקים נבחרים מתולדות אלו התפרסמו בגליון כפר חב"ד לר"ה תשע"א.

שער רביעי: חידו"ת מסב זקנו של סב החתן, הרה"ג רבי אהרן ע"ה שוויכה, שהיה רבה הראשי של ארם-צובא. רבי אהרן כתב חידו"ת לרוב וחיבר ספר שו"ת 'הלכה למעשה', אך כתביו לא ראו את אור הדפוס. יה"ר שיהיו הדברים לזכות צאצאיו שליט"א.

הא-ל הטוב הוא יתברך יברך את כל הבאים להשתתף בשמחתנו, יחד עם בני משפחותיהם בתוך כלל בני" בברכות מאליופנות מנפש ועד בשר, ובמיוחד בברכה העיקרית, שנזכה ללכת משמחת נישואין זו לשמחת הנישואין שבין הקב"ה לכנסת ישראל, בגאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד ממש.

משפחת נקי

יד התשעה-הוצ'ה

משפחת שוויכה

נחלת הר חב"ד

יום רביעי ה' ניסן ה'תשע"ב
כפר חב"ד אה"ק

שנייכה - אליטו 170 - ס.פ.
ירוש"ן

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
493-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י.

ב"ה, טו' מנ"א תשמ"ז
ברוקלין, נ.י.

האברך הווי"ח אי"א נוי"כ זכר'
מוה' יעקב שיי'
וב"ג ת"י

שלום וברכה

במענה על ההודעה מקביעות זמן חתונתם
ליום ידי אלול הבע"ל,

הנני בזה להביע ברכתי ברכת מזל טוב מזל
טוב ושתיי בשעה טובה ומוצלחת ויבנו בית
בישראל בנין עדי עד על יסודי התורה והמצוה
כפי שהם מוארים במאור שבחורה זוהי תורה
החסידות.

בברכת מזל טוב
מזל טוב

הפ"נ שבמכי יקראו בעת רצון על הציון הק'.

ברכת כ"ק אדמו"ר לנישואי הורי החתן שי'

נקי- דהן - ירוח"ן - ק.מ.

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
493-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י.

ב"ה, כ"ה אייר תשמ"ט
ברוקלין, נ.י.

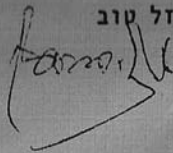
האברך הרו"ח אי"א נוי"נ וכו'
מוה' יוסף יעקב שי'
וב"ג תי'

שלום וברכהו

במענה על ההודעה מקביעות זמן חתונתם
ליום י"א סיון הבע"ל,

הנני בזה להביע ברכתי ברכת מזל טוב מזל
טוב ושתה"י בשעה טובה ומוצלחת ויבנו בית
בישראל בנין עדי עד על יסודי התורה והמצוה
כפי שהם מוארים במאור שבתורה זוהי תורת
החסידות.

בברכת מזל טוב
מזל טוב

ברכת כ"ק אדמו"ר לנישואי הורי הכלה שי'. לאחר חתונתם יצאו בברכת כ"ק אדמו"ר לשליחות ביד התשעה הרצליה

פ. ד. - 1111

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
493-9250

מחזן מחנל שניאורסאן
ליובאוויטש
770 איסטן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.
ב"ח, זי מ"ח מחביב
ברוקלין, נ. י.

מחזן אייזיק גויס פון
מחזן יעקב פון

שלום וברכה

במענה על ההודעה אודות יום הולדת שלושים של בנם אורי פון,
הנה מורחק לפסוק חלק מהכתב כיין מוח אדוקייר דזוקלמ"ח נגזים זויץ
גזע לנכנדי ישראל בזה, יוהיר מהשייט פייגולו ביחד עם זוגי מיי למורה
ולמות ולפעמים טובים מחור וכוונת.

ברכה

זייל ביי מוח אדמו"ר.

..... ובזכר גזיה חסידות - אפשפרינגיש - תוא דבר גדול במונה ישראל
ועיקרו תוא בחיבור דמשייר מיואנו חוש, מיום גזיה ונמת משיח על
ישראל, נגזו חסיד לישראל שם משיח נכניו נמיים טיי וברכות חסיד ונכנס
המזון וקיי על המנה, והשייט מיי נזרם פיגולו לורה ולחופה ולפעמים
טובים מחור חושק במחנה ובמנוחה חלק בגמיות וברוכיות.

ברכת כ"ק אדמו"ר לאפשערניש של החתן שי'

"ביום כ"ח שבט התשנ"ב עברה זקנת הכלה מרת חטיבה תח"ן דהן בחלוקת דולרים וביקשה מהרבי "ברכה ללידה קלה עבור בתי דבורה לאה", וע"ז ענה הרבי (באנגלית) "הריון קל וילד בריא", לאחר לידת הכלה ביום כ"ב אד"ר, עברה שוב זקנת הכלה בחלוקת הדולרים ביום כ"ו אד"ר תשנ"ב (החלוקה האחרונה לע"ע) ואמרה לרבי: "בתי ילדה בת, חיה מושקא, ואני נוסעת היום לארץ ישראל". הרבי נתן דולר אחד ואמר "בשביל הבת". והוסיף: "בשורות טובות". והביא דולר נוסף וברכה עבור הנסיעה

פ. ד. - 1111

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
493-9250

מחזן מחנל שניאורסאן
ליובאוויטש
770 איסטן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.
ב"ח, כ"ח חשרי תשמ"ט
ברוקלין, נ. י.

מחזן אייזיק גויס וכו'
מחזן יעקב פון

שלום וברכה

במענה על ההודעה אשר בולד להם בן למזל טוב
והכניסוהו לבריתו של אברהם אבינו ונקרא שמו בישראל
אורי פון,

הנה ימ"ר מהשייט שכנס שהכניסוהו לברית בן
יכניסוהו למורה ולחופה ולפעמים טובים, ויגדלו
ביחד עם זוגי מיי מחור הרחבה.

ברכה מזל טוב

ברכת כ"ק אדמו"ר ללידת החתן שי'

החתן שי' עובר אצל כ"ק אדמו"ר ביום י"ט אדר שני התשמ"ט

של הת' אליהו ומרת חיה מושקא שוויכה

המכתב הראשון

בבחרותו למד הרב אליטוב בישיבת תות"ל לוד, כשהגיע לישיבה היה עליו משוכה ראשונית לעבור והיא, שפתו של המגיד שיעור הייתה שפת האידיש, והוא עדיין לא שלט בשפה זו על בוריה, בעצת ידידו הרב גרשון מענדל שי" גרליק מאיטליה, כתב את הדברים האלו לכ"ק אדמו"ר, היה זה המכתב הראשון שהוא כתב לרבי, ותשובת הרבי לא איחרה לבוא:

. . . כותב אשר מתקשה בהבנת לימוד הנגלה ולדעתו זהו מפני שמגיד השיעור לא התרגל כל כך להסביר בלשון הקודש, והנה ידוע פסק רז"ל, לא יגעת ומצאת אל תאמין, יגעת ולא מצאת אל תאמין.

ולדעתי גם בנוגע אליו כן הוא, כי כשיש הרצון לאיש הישראלי ללמוד תורה, ובפרט אם הלימוד הוא ביראת שמים, הרי היצר הרע מתקומם נגד זה, בתחבולות שונות ומשונות, ומובן אשר משתדל להסביר להאדם שאין הענינים תלויים בו כלל אלא בזולתו, ובמילא אי אפשר לעשות דבר בזה, כיון שהוא מצדו כבר עשה המוטל עליו, ואם ח"ו פיתוי זה מתקבל הרי זה עלול להביא היזק גדול לא רק בלימוד התורה אלא גם בקיום המצוות, ואפי' מצוות מעשיות.

כי כנ"ל בא היצר ומוכיח בראיות שונות ומשונות, איך שגם בהנוגע לקיום המצוות המצב הוא כנ"ל, וכמו שבכל מלחמה, הרי קל יותר לנצחה בתחילתה מאשר לאחרי זה שכבר נתחזק השונא.

אפשר שמפני אי התרגלות דהראש ישיבה והתלמידים – ישנם איזה קישויים בהבנה ההדדית, אבל כלא וכאין נחשב הוא, נגד האושר שבא לאיש הישראלי ע"י לימוד תורתנו הקדושה, חכמתו ורצונו של הקב"ה, ולפום צערא אגרא.

אפשר הדבר שגם בין חבריו נמצאים כאלה שנדמה להם גם-כן שהמניעה בלימוד התורה ושקידה הדרושה היא מפני טעם הנ"ל וכיו"ב הרי מטובו להסביר גם כן אותם כל הכתוב בזה, ובודאי ימצא אותיות המתאימות הדרושות.

לאחר קבלת האיגרת, ניגש הרב אליטוב עמה למשפיע הרש"ח קסלמן והוא המליץ ללמוד אידיש באמצעות לימוד המאמרים והשיחות של הרבי הקודם נ"ע. אולם התפנית האמיתית היתה בעצם הניסוח של הדברים, וההפנייה האישית והישירה של הרבי, כדבר אב אל בנו.

לימוד החסידות

לפני שהרב אליטוב הגיע ללמוד בישיבת תות"ל בלוד, למד הוא בישיבת נובהרדוק, עובדה זו גרמה לו לרתיעה רבה, בקשר ללימודי הדא"ח בישיבת תומכי תמימים, וכל העת הוא השווה בין לימוד החסידות ללימוד הקבלה, וכיצד מותר לבחורים צעירים ללמוד את תורת הקבלה? וכן אם תורת החסידות כ"כ נחוצה, מפני מה היא לא התגלתה בשנים המוקדמות יותר, ועל כך ענה לו הרבי:

במענה על מכתבו מיו"ד אלול, בו כותב על אופן לימודו עד עתה וקיום המצוות שלו, והחששות שיש לו בעסק לימוד תורת החסידות. והנה אין לחשוש כלל וכלל כי אין זה לימוד תורת הקבלה לימוד תורת החסידות אף שלפעמים נזכרים ענינים מתורת הקבלה, אבל הביאור שלהם ע"פ תורת החסידות שולל מקום לחששות האמורות במכתבו, והיה מהמוכרח שילמוד את הקונטרס עץ החיים וקונטרס ומעין מכ"ק אדמו"ר מהורש"ב, והמבוא לקונטרס עץ החיים וקונטרס ומעין מכ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, אשר אז יראה עד כמה החששות שלו אין להם כל יסוד, ואינו אלא עצת היצר למנוע ממנו ידיעה בחלק גדול מתוה"ק, אשר דוקא דורנו זה דעקבתא דמשיחא, זכה שיתגלה חלק זה לרבים, ואם בהשגחה פרטית זכה גם הוא שייודע לו אודות זה צריך לתפוס בהזדמנות זו בכל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו מבלי להכנס בשקו"ט עם היצה"ר שלו המעורר אצלו חששות הנ"ל, ואם מעט אור דוחה הרבה חשך, הרי עאכו"כ הרבה אור.

ואין להקשות מה היה בדורות הראשונים קודם שנתגלה תורת החסידות, כי קושיא זו דומה להיש מקשים מה היה בזמן המשנה קודם שהיתה הגמרא ובזמן הגמרא קודם שהיו ספרי הראשונים וכו' והאריכות בזה אך למותר, ויעיין בקונטרס עץ החיים הנ"ל וינעם לו וירווח לו והשי"ת יצליחו להוסיף אומץ בתורת הנגלה ובתורת החסידות גם יחד ובהצלחה.

נוסח חב"ד ונוסח נובהרדוק

כאמור, הרב אליטוב הגיע ללוד מנובהרדוק, והתמודדותו עם ירושת נובהרדוק לא הייתה קלה. גם המורשת הרוחנית וגם הלחץ החברתי. באחד מהמכתבים אל הרבי ניסה הוא להביא

בכל זאת לאיזשהו שילוב בין שתי הדרכים, והניסיון הזה בא לידי ביטוי בתעניות וצומות שהוא היה עושה אז, גם מכוח ההרגל מהשיבות של פעם אבל גם מכח הרצון לבוא להזדככות. הרבי לא היה שבע רצון מזה, וכך הרבי כתב לו במכתב:

... והנה שמח יהיה בהזכות וההצלחה אשר נמצא הוא בישיבת תומכי תמימים שנתסדה ומתנהלת ע"י כ"ק אדמו"ר נ"ע וכ"ק מו"ח אדמו"ר – צוקללה"ה נבג"מ זי"ע שהשקיעו בה מכוחותיהם במס"נ, ובמילא, כל הנמצא בה בכל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו הגשמיים והרוחניים כלי הוא לקבלת ברכותיהם שיצליח בכל המצטרך כפי יכולתו ללמוד להתפלל ולהדר בקיום המצוות מתוך שמחה, שאז אם מעט אור דוחה הרבה חושך הרי עאכו"כ הרבה אור ועאכו"כ מאור (שהוא מקור האור) היינו חסידות תורתה הדרכותיה ומנהגיה.

וידוע מכבר שאין דרך התעניות ואפילו הסיגופים דרך הבעש"ט כמבואר בכ"מ ומהם גם במאמר יו"ד שבט תשי"ג ד"ה באתי לגני, ובפרט ע"פ המובא בספר תולדות מהר"ש שתענית של חסיד פירושו העכבה אפילו לאיזה רגעים מדבר שרוצה כו', וראה ג"כ בתניא פרק כ"ז (דל"ד ע"ב), ובמאמר הנ"ל מבואר ג"כ הכרח שמירת הבריאות שאז בלבולי הגוף מתמעטים.

...מה שכתב אודות תיקונים כו', הנה ירבה באותיות התורה ובאותיות התפלה, ובודאי חקוקים בזכרונו כמה פרקים משניות וכמה פרקים תניא ומאמרי דא"ח וביניהם גם ד"ה והדרת פני זקן בלקו"ת סוף פ' קדושים....

התרחקות מיאוש ומעצבות

באגרת הבאה ממשיך הרבי בנושא דלעיל:

...והנה ידוע המבואר בכמה מקומות בחסידות עד כמה הרחיקו מידת העצבות וההפסד הגדול בזה במלחמת היצר ובמילא צריך להפטר בזה בהקדם היותר אפשרי כי אינו מצד הטוב, וכמו בכל עניינים בלתי רצויים הדרך לזה הוא ע"י הוספת אומץ בצד הטוב ואפילו מעט אור דוחה הרבה חושך ועאכו"כ הרבה אור וכשילמוד בשקידה בהתמדה ובקביעות בנפש תורתנו הק' המשמחת לב ונפש, וכמ"ש פקודי ה' ישרים משמחי לב, במילא יבוטל רגש היאוש ואפילו רגש העצבות, ובפרט אשר יתבונן בעניין השגחה פרטית אשר השי"ת

שהוא עצם הטוב משגיח על כל אחד בחיים היום יומים ובפרטי פרטיות, ואין לאדם אלא לעמוד בהתקשרות ולראות שיהיה הצינור פתוח והוא ע"י עניינים הנ"ל, שכללותם התחזקות בהג' קוין דתורה עבודה וגמילות חסדים והשי"ת יצליחו בכל זה ויבשר טוב אשר עובד את ה' (ואף שעובד הוא מלשון עורות עבודים כמבואר בתו"א ר"פ משפטים והיא עבודה ויגיעה גדולה בכ"ז מקיים הציווי) בשמחה.

עבודת התפילה

בשלב מסויים, כשהרב אליטוב כבר נכנס לתוך ענייני תומכי תמימים כפי הצורך, המשפיע של הישיבה בלוד, הרב שלמה חיים ע"ה קסלמן לקח אותו לסדרת שיחות והזכרות בעבודת התפילה. הוא הסביר לו כיצד עליו להתבונן לפני התפילה, ובאלו קטעים להעמיק, וגם הורה לו ללמוד את "שורש מצוות התפילה" לכ"ק אדמו"ר הצ"צ בחברותא לפני התפילה. הוא החל באמת להתנהג לפי זה, אך ראה בכך עליות ומורדות, הוא כתב על כך לרבי, וזכה למענה הבא:

הנה מה שכותב שרואה בעבודתו שהיא בעליות וירידות ובמיילא ראשו מבולבל וכו'. הנה עניין העליה וירידה דבר שכח הוא ביותר, לבד אצל יחידי סגולה, על האדם להפוך הירידה ולעשותה צורך עליה יותר גדולה שאח"כ, ולפום גמלא שיחנא, שבוודאי ניתנו לכאו"א כוחות המתאימים למהותו הוא.

ומ"ש שבערך עד חצי התפילה מתפלל בהתעוררות ואח"כ מרגיש כבידות בראשו, הנה בכגון דא צריך לנוח באמצע (מובן שהמנוחה צ"ל באופן המותר ע"פ שולחן ערוך והמתאימה ע"פ שו"ע החסידותי) – כי צריך האדם לשמור את בריאותו וכפירוש הבעש"ט עזב תעזוב עמו יחד עם הגוף, שלזה צריך להיות בריא ע"פ תורה, ובכלל בכל הנ"ל אף שצריך כאו"א לעמוד על המשמר נגד תחבולות ומזימות היצה"ר הנה חתירה ביותר (צופיל גריבלען און פארגין זיך) ג"כ מיותר וכל יתר כו', ובוודאי יתייעץ עם המשפיע שלו ויעשה כהוראתו...

תפילה מתוך הסידור

סב החתן המשיך לכתוב לרבי על שיש לו מחשבות שמפריעות לו להתרכז כראוי בתפילה, ועל כך זכה למכתב הבא:

במענה על מכתבו מכ"ט מנ"א בו כותב על עניין המחשבות זרות שמבלבלים אותו מזמן לזמן וביותר בזמן התפילה. והנה עליו להתפלל מתוך הסידור וגם במקום שצריך להתבונן צריך להיות הסידור פתוח לפניו וכשירגיש שמתחילות מחשבות לשוטט יביט בסידור.

וידוע מרז"ל אותיות מאירות, וצריך שיהיה לו איזה עניינים מתורת החסידות חקוקים בזכרונות בתיבותיהם ומהם הדרוש והדרת פני זקן בלקו"ת סוף פ' קדושים, וכן יתן קודם התפילה בבוקר - בימות החול - איזה פרוטות לצדקה מזמן לזמן ויצוה לבדוק התפילין שלו והשי"ת יצליחו בעבודה ובלימוד תורת הנגלה ותורת החסידות ואל ילך בגדולות ובנפלאות וידוע הפי' עובד אלוקים שזהו עבודה ויגיעה קשה וכמבואר בתניא ובמאמרי דא"ת.

להלחם ביצר הרע

באגרות הבאות מתייחס כ"ק אדמו"ר גם ללבטים הרגילים של תלמיד הישיבה המתבגר, וגם לטענות על הלחץ החברתי מכיוון החברים של נובהרדוק ופוניבז'. באותה תקופה נפגש הרב אליטוב עם כמה מחבריו דאז והם שאלו אותו, היכן החידו"ת והחיבורים שכתבת? אתה לומד בישיבה של בטלנים שמחים? זנחת את לימוד הגמרא? וכדו'. ברור שהדברים נבעו אך ורק מבורות וחוסר ידיעה, אבל הפריע לו מאד מדוע הדברים שלהם כן נוגעים לליבו ומעכירים את רוחו. בנוסף לכך הוא ביקש בקשות לרפואה לקרובת משפחה, בתחילת המכתב עונה הרבי על הבקשות לרפואה, ולאחר מתייחס לשאלותיו:

ב"ה כ"ב מ"ח תשט"ז

ברוקלין

האברך שמעון שי'

שלום וברכה!

נתקבל מכתבו מב' חשוון עם הפ"נ המוסגרים בו, וכבקשתו יקראו בעת רצון על הציון הק' של כ" מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע. וכיון שכל ישראל ערבים זה בזה, ונוספה על זה גם השייכות המשפחתית, הגה ככל שיוסיף הוא בלימוד בהתמדה ובשקידה בעבודת התפילה ובקיום המצוות בהידור יתוסיף בברכת השי"ת בענינים אודותם כותב בהפ"נ הנ"ל, ויזכהו השי"ת ויצליחו לבשר טוב בזה.

. . זה עתה נתקבל מכתבו מט"ז מ"ח עם ד' פ"נ שיקראו בעת רצון על הציון הק'. ומה שכותב במכתבו ע"ד מצב רוחו – כבר מלתו אמורה, ובביאור, בתניא קדישא פכו' כז' ואילך.

והרי רואה במוחש אשר מחשבותיו ע"ד עצמו מביאות אותו לביטול תורה ולקס"ד מופרך שיעזוב את הישיבה, שמזה ברור אשר מהיצי"ה באות מחשבות אלו, אשר כל ענינו להלחם נגד אושרו של האדם הרוחני והגשמי והסברות שאין להם יסוד בשכל הבריא וכל מציאותן הוא כי מנסה הוי' אתכם וגו'. וכשמתאמץ ועומד בניסיון – רואה גם האדם עצמו איך שבטלה כל מציאותן המדומה – ויסיח דעתו מכל מחשבות אלו (מבלי להכנס אפילו בשקו"ט עד"ז, כי אם, ע"י מחשבות אור שאפילו מעט אור דוחה הרבה חושך) ויבקש את הר"מ ור"י שלו לסדר לימודיו כדבעי, וכהוראתם יעשה והשי"ת יצליחו.

אגרת ההמשך

לאחר זמן כתב שוב שהוא עדיין אינו מרוצה מלימודו ומהחברותא, וכן על בריאות הקרובה, ועל כך בא מענה 'שמיימי' ממש:

ב"ה כ"א שבט תשט"ז

ברוקלין

האברך שמעון שי'

שלום וברכה!

במענה על מכתבו עם הפ"נ המוסגר בו.

במה שכותב אודות מצבו ואשר לפי דעתו אינו מצליח בלימוד ואין לו חבר מתאים וכו',
כבר כתבתי, ודעתי ברורה בכל זה, ולפלא שאינו רואה האמת, שהטענות הם מתחבולות
היצר הרע לבלבלו מלכת בדרך הטוב לפניו בגשמיות וברוחניות גם יחד.

ובמה שכותב אודות בריאות קרובתו . . תחי' – הנה אם קיימו את הכתוב במכתבי
הקודם, הרי ברור בודאי שחלה הטבה בבריאותה.

ויזכהו השי"ת לערות עליו רוח ממרום לראות השגחה פרטית בחסד וברחמים בכל
האמור למעלה. בברכה.

לימוד קונטרס ומעין

ב"ה. ח"י אדר תשט"ז

ברוקלין

האברך שמעון שי'

שלום וברכה!

מאשרים קבלת מכתבו מיו"ד אדר. ובמ"ש בהנוגע לעצמו הנה ילמוד קונטרס ומעין
המאמרים הראשונים. . בברכה.

טוב עושה

בהמשך להוראת הרבי הנ"ל, קיבל הרב אליטוב את המכתב
הנ"ל:

ב"ה ט' אייר תשט"ז

ברוקלין, נ.י.

האברך שמעון שי'

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מא"ח הפסח,

טוב עושה ששומע להוראתם של הר"מ והר"י שלו, ובפרט שהתחיל להתעסק בשטח
חינוך הכשר והקדוש, ובטח מזמן לזמן יתרגל יותר לזה, יתמעטו ההעלמות וההסתרים
ותתרבה ההצלחה. ויה"ר שבקרוב ממש יודיע בשורות טובות בכל האמור. בברכה

לא להשיב ליצר

אגרת נוספת בעניין הנ"ל - המשך לאגרות הקודמת, שנכתבה
ביום ג' תמוז תשט"ז:

ב"ה ג' תמוז תשט"ז

ברוקלין

האברך שמעון שי'

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכח' סיון, והקודם לו. כבר כתבתי לו איזה טעמים, שכל השקלא
וטריא שלו בהנוגע למצבו, הוא מתחבולות היצר הרוצה לבלבלו מעבודת השי"ת ובשמחה
ובטוב לבב. וכבר ידוע ומבואר בספרי חסידות, שאחת מתחבולות היצר הוא לפעול נפילת
רוח בהאדם העובד את בורא העולם להסבירו שאינו מצליח בעבודה זו כו' כו'.

ואף שהיצר נקרא זקן וכסיל - בכל זה ערום הוא ואומן במלאכתו מלאכת הסתה, ולכן
אפשרי שלזמן פועל חלישות בזה השומע לו. ולפעמים מתלבש היצר הרע בלבושים אחרים
בכדי שלא יכירו אותו, וככל הדברים האלה הוא גם בהנוגע אליו. והעצה היעוצה, וע"ד
המבואר בתניא, שלא להכנס עמו בשקו"ט וטו"מ - הצודק הוא אם לא - אלא להמשיך
בעבודת האדם לקונו בלימוד התורה וקיום המצות - כיון שהיצר הוא בדוגמת ערל רשע
שהעצה שלא להשיב לו מטוב ועד רע, ולהתחנן לו יתברך כו'. ומובטחים אשר השי"ת
למענו יעשה, כי חלק ה' ממש עמו. עיין שם בתניא סוף כ"ח, וככל שיקדים בהנהגה
האמורה תקדים גם כן הצלחתו. בברכה.

הדרכת תלמידים

בתקופה מסויימת בלימודו בישיבה החל הרב אליטוב להדריך ולמסור שיעורים מעת לעת, אבל לא הרגיש בטוח דיו לדווח על כך לרבי, מפני שרצה לראות כיצד יתבסס הדבר בעתיד. שבועות מספר לאחר מסירת השיעורים הראשונים, קיבל הרב אליטוב מכתב מהרבי, בה התייחס הרבי לכך ואף התייחס לאמן הלימודים לקראת השנה הרביעית בישיבה. וכך כותב הרבי:

ב"ה ט"ו מנ"א תשט"ז

ברוקלין

האברך שמעון שי'

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ז תמוז וה' מנ"א, ולפלא שאינו מזכיר דבר בהנוגע לפעולתו בהכתה בה מדריך ולומד, ובטח ימלא בהזדמנות הבאה.

ובהנוגע להסתדרותו מכאן ולהבא, ימשיך לימודו בחפץ וברצון בישיבת תומכי תמימים בלוד ותקוים בו הבטחת רז"ל יגעת ומצאת, וימצא הרבה יותר ממה שמשער, ובלבד שתקוים התחלת ההבטחה, יגעת". ומובן שימשיך גם בלימוד כתה - מתאים להוראת הנהלת הישיבה.

בודאי נפגש עם השלוחים שליט"א מכאן, ויה"ר שגם פגישה זו תכניס בו חיות בעבודת הבורא בכלל, ובהתמדה בלימוד תורת הנגלה ותורת החסידות ביחוד.

בברכה לבשו"ט

אמירת תחנון במוצש"ק

במכתב דלקמן מתייחס הרבי לשאלת הרב אליטוב, אודות עבודת חשבון הנפש באמירת קריאת שמע שעל המיטה במוצש"ק. מכתב זה נעתק במקומות רבים ומהווה מקור למנהג חב"ד כיום.

ב"ה. כ"ב טבת תשי"ז

ברוקלין

האברך שמעון שי'

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מי"ב טבת, ולפלא שאינו מזכיר ע"ד ההתוועדות שהשתתף בה, כפי שהודיעוני מהצד.

ובשאלתו בק"ש שעל המטה במוצש"ק, מובן שחלוק בזה בין קודם חצות, שאין אומרים תחנון, לאחר חצות שאומרים תחנון וגם הענינים הקשורים בזה שבק"ש שעל המטה, וראה גם שע"ת סי' ש'.

בברכה

ספר הישר וספר יוסיפון

באותם הימים התעורר פולמוס אודות כשרותו של ספר יוסיפון, לאחר שכמה חברים מישיבת פוניבז' ביקשו לשמוע חו"ד של הרבי על הספר, הרב אליטוב כתב על כך לרבי לרבי ופירט את הטענות לכאן ולכאן, וע"ז קיבל את המענה הבא:

ב"ה, ח' תמוז תשי"ז

ברוקלין

האברך שמעון שי'

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ט סיון, בו כותב אודות הצעה לעסוק בהוראה ארבעת שנים וכו'

הנה כיון שהענין נתחדש רק בשבועות האחרונים ותלוי בכמה וכמה פרטים ופרטי פרטים, הרי יציע ספיקותיו לפני הנהלת ישיבת תומכי תמימים דלוד בה עובד, ובטח

יתיעצו הם מצדם בזה עם הנהלת בתי ספר הרשת אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש אשר באה"ק ת"ו. ויעשה כהוראתם.

בטח ישתתף בהתועדות חג הגאולה יב' ויג' תמוז באופן שיתוסף בהפצת המעיינות חוצה ככל האפשרי, והשי"ת יצליחו
בברכה.

. . בשאלתנו ע"ד ס' הישר – יראה מש"כ בזה בס' שה"ג לחיד"א בערכו. ובעניין ספר היוסיפון – ידוע שכמה שינויים (וגם זיזופים) הוכנסו לתוכו ועניניו דורשים בקורת מומחה במקצוע. ובכללות שאלות כגון אלו ידועה הוראת חז"ל היכא דעייל ירקא ליעול בשרא וכוריי (שבת קמ, ב) ובפרט כשספק אם גם ירקא הוא".

נעם לי לראות תמונתו

הרבי תבע אז מהנהלת הישיבה בלוד שתשלח לו את גליונות הציונים ותמונותיהם של התמימים. החסיד הנודע הרב פיניע ע"ה אלטהויז היה אומר לתמימים לחשוב בעת שמצטלמים חסידות כי הרבי רואה את תמונתם ועי"ז רואה את הבחורים עצמם! הרב אליטוב צירף אף הוא לאחד ממכתביו לרבי את תמונתו, ומענה הרבי היה מפתיע ונדיר במאד, בפרט אם נזכור שהדברים הכורכים את מראה פניו עם כשרונותיו החינוכיים נכתבו לנער בן עשרים בלבד הלומד בישיבה. וכך כתב לו הרבי:

ב"ה, ט"ו מנ"א ה'תשי"ז

ברוקלין, ג. י.

האברך שמעון שי'

שלום וברכה:

במענה על מכתבו מר"ח מנ"א עם התמונה המוסג"ב, ונעם לי לראותה, ובפרט שע"ז נתחזקה בי דעתי ברורה, שאם רק ירצה להקדיש כוחותיו בשטח החינוך על טהרת הקדש יצליח בזה.

מובן שההצעה ליסע להודו אינה מתאימה בשבילו כלל וכלל.
ובמענה על שאלתו השני', מהנכון שיתענין בעניני שידוכין.
בברכת הצלחה מופלגה בעבודתו בקדש לקרב לב בני ישראל לאביהם שבשמים
מ. שניאורסאהן

התוועדויות עם יוצאי מרוקו

באותו הזמן, בתור בחור צעיר, היה הרב אליטוב מלמד ומתוועד
עם עולי מרוקו שעלו לגור בכפר חב"ד ועל כך קיבל עידוד
מהרבי במכתב הבא:

ב"ה, ז' אלול, תשי"ז

ברוקלין.

האברך שמעון שי'

שלום וברכה!

במענה על מכתבו עם הפ"נ המוסגרים בו שיקרא בעת רצון על הציון הק' של כ"ק מו"ח
אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע.

במיוחד נעם לי לקרות במכתבו אשר לומד הוא ומתועד עם יוצאי מרוקה שהם בכפר
חב"ד אשר שם צוה ה' את הברכה חיים עד העולם, התועדויות חסידותיות, ובודאי לא רק
ימשיך בזה אלא גם יוסיף כיון שכפי כתבו יכול הוא להתדבר בלשונם הם, שמזה מובן שגם
באופן ישר עם אלו מהם שאינם ת"ח לע"ע וגם עם הנשים, והרי נשי ישראל נקראות בשם
עקרת הבית בהם תלוי במדה גדולה הנהגת הבית בכלל הנהגת הבעל הבנים והבנות בפרט,
וק"ל. והשי"ת יצליחו לבשר טוב גם בעניניו הפרטים.

בברכה לכוח"ט

חתימת שמו

באגרת דלקמן הפנה הרבי את תשומת ליבו לשינויי חתימת שמו של הרב אליטוב במכתבים לרבי, הסיבה לשינוי השם הייתה טמונה בשם הנוסף שניתן לו בברית מלבד השם שמעון, ושם זה לא היה שם עברי, והיו חילוקי דעות על תרגום השם, האם לתרגמו לשם "גד" או "אשר", ומפני כך לפעמים היה חותם בשם "שמעון" ולפעמים "שמעון גד". וע"כ כתב לו הרבי:

ב"ה יז' מ"ח תשי"ח

האברך שמעון שי'

שלום וברכה!

במענה למכתבו מט' חשון.

נעם לי לקרות בו, אשר ממשיך הוא בעבודתו בקדש בבי"ס לחקלאות בכפר חב"ד, ובטח עוסק בזה בשמחה ובטוב לבב כהוראת תורתנו תורת חיים והשי"ת יצליחו.

במ"ש אודות הנכבדות שהציעו לו וכ' -

הנה בעת רצון אזכירו על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע להמצטרך לו, והנ"ל בכלל זה כמובן, ויה"ר שיבשר טוב בכך הענינים אודותם כותב במכתבו.

לפעמים חותם בשם שמעון גד ולפעמים שמעון לחוד, ובטח יודיע הביורור בזה.

בברכה לבשו"ט

לאחר שהרבי כתב לו, כתב הוא את הכל לרבי בפירוט מלא, ולבסוף סוכם ששמו המלא יהיה שמעון גד ולא שמעון אשר, ומאז הרבי כתב לו בכל המכתבים "שמעון גד", ולא שמעון בלבד.

מברק לשידוך

לאחר שהרב אליטוב וזוגתו תחי' החליטו ביניהם להקים בית
נאמן בישראל, כתבו על כך לרבי ושלחו במברק, וע"ז ענה הרבי
במברק מיוחד:

SHIMON GAD YESHIVAH LOD

YEHI ROZOIN SHEYIHYE SHIDUCHOI BESHOO TOYVO
UMUZLACHAS BIBROCHO

MENACHEM SCHEERSON

תרגום המכתב: שמעון גד ישיבה לוד, יהי רצון שיהיה שידוכו
בשעה טובה ומוצלחת. בברכה. מנחם שניאורסאהן.

עבודה בחינוך הכשר

הלהט הגדול בהתוועדויות נסב אז על תחום אחד: חינוך על
טהרת הקודש. השליחות של תחילת נשיאות הרבי הייתה
חינוך, והמשפיעים תבעו כבר אז מהמבוגרים שבבחורים לצאת
ולמסור שיעורים בחסידות, ודרך אגב, לדאוג לרישום של ילדים
לבתי הספר של רשת אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש.

בדיווחים ששלח הרב אליטוב כתב הוא על סדר הפעילות שלו,
אך באחד מן המכתבים הוסיף בשולי הגיליון שהוא חש קצת
איבוד זמן בנידוד על פתחים כדי לשכנע הורים לרשום את
ילדיהם בבתי הספר של הרשת. ועל כך ענה לו הרבי באגרת
שלא איחרה לבוא:

ב"ה. י' אייר תשי"ח

האברך שמעון גד שי'

שלום וברכה!

לאחרי הפסק ארוך, נתקבל מכתבו מיום ג' עם הפ"נ המוסגר בו, שיקרא בעת רצון על

הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, ובודאי יעורר ר"ר עליו בכל המצטרך לו מנפש ועד בשר.

ומוכן וגם פשוט שכיון שזכה שההשגחה העליונה העמידתו על חלק היפה, עבודה בחינוך הכשר על טהרת הקדש, המקרב לב התלמידים לאבינו שבשמים, בודאי שזהו מברר ומזכך ומעלה מדרגא למדרגא התלמיד והמתחנך ומוסיף בהצלחתו של המחנך והמלמד בעצמו. וכמו שכל ענייני האדם, שעל כל אדם נאמר בכל דרכיך דעהו, הרי גם זה צ"ל בשמחה וטוב לבב, שהרי ציווי השי"ת הוא קיום התורה והמצוה וגם בכל דרכיך דעהו, וק"ל.

בברכה לבשו"ט מתוך בריאות הנכונה ושמחה.

מכתב לאמו ע"ה

לקראת חתונת הרב אליטוב כתבה אמו מכתב לרבי, בו היא מפרטת על הקשיים הכלכליים בחתונה. הסיבה לכך נעוצה בהיות צד הכלה עולים חדשים לאה"ק ואילו אביו של הרב אליטוב, רבי יוסף רחמים ע"ה היה סגי נהור מצעירותו. בתגובה עונה לה הרבי מכתב נדיר ביותר ובו מתייחס גם לפעולות של בנה ש"י,

ב"ה, כט' אייר תשי"ח

ברוקלין

מרת שושנה תחי'

ברכה ושלום!

במענה למכתבה מכ"ד אייר

תודה לא-ל על שזיכה השי"ת והצליחה לרוות נחת אמיתי הוא נחת יהודי מסורתי ויו"ח

שי'.

ויהי רצון שעוד רבות בשנים תוכל לבשר טוב אודות כל אחד ואחד מהם, אשר עולים הם בקדש בעניני תורה ומצוה.

ובודאי שהלימוד של פנימיות התורה- לעצמו ועם התלמידים אשר אחינו הספרדים נהגו בו זה כמה וכמה דורות, מוסיף בברכות השי"ת בהמצטרך לכל אחד מהלומדים ומפיצים לימוד זה.

בודאי יודעת ממנהגן הטוב של בנות ישראל הכשרות, להפריש לצדקה קודם הדלקת הנרות בכל ערב שבת וערב יום טוב, ועל כל פנים תנהג בזה מכאן ולהבא.

בברכה לבשורות טובות

. . נ.ב. במה שכותבת אודות הוצאות הכרוכות בענין הנכבדות של בנה שמעון גד שליט"א, בטח יפנה הוא בזה להנהלת מוסד חב"ד במ משרת בקדש.

מכתב מקביל

במקביל לאמו, שלח אף הרב אליטוב עצמו מכתב על כך לרבי,
וע"ז קיבל את המענה דלקמן:

ב"ה, אדר"ח תמוז תשי"ח

ברוקלין

האברך שמעון גד שי'

שלום וברכה!

במענה למכתבו מתחלת סיון.

נעם לי לקרות בו, אשר רואה סימן ברכה בעמלו, ויהי רצון שתתרבה הברכה ובאופן נראה ונגלה גם לעיני בשר, ואין לך דבר העומד בפני הרצון, ובפרט שהמוסד-הוא נמצא בכפר מיסודו והנהלתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא ישראל, שבודאי מעורר ר"ר על כל אלה המשתדלים בעניניו, ובפרט בשטח החינוך על טהרת הקדש.

במ"ש אודות ההוצאות הכרוכות בחתונה. לפלא למה כל עניניו מתאר הוא כאילו בהם

קישורים למעלה ביותר מהרגיל. והרי כמה אברכים שמצבם הגשמי ירוד כ"כ ממצבו הגשמי שלו, ובכל זה בונים בית בישראל, במנוחה ובשלום. ובודאי יפנה הוא ג"כ להמוסדות במ משרת בקדש לברר האפשרויות שהם יסייעו בידו באופן הלואות וכיו"ב, והעיקר להודיע איך מסתדרים כל האברכים בשנים האחרונות, שבם כמה שמצבם הגשמי קשה יותר מאשר שלו.

ויהי רצון שכיון שנמצאים אנו בחדש הגאולה – הוא חג הגאולה של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, יראה ויווכח, שנגאל גם הוא מכמה ענינים- שלדעתו מבלבלים אותו, ואשר באמת אין להם מציאות.

בברכה לבשו"ט.

המכתב לחתונה

ב"ה, יז מנ"א תשי"ח

ברוקלין, נ.י.

האברך הו"ח אי"א נו"נ וכו'

מוה' שמעון גד שי'

שלום וברכה!

במענה על הודעתו מקביעות זמן חתונתו עם ב"ג מרת מזל תי' ליום ד' י"ג מנ"א הבע"ל,

הנני בזה להביע ברכתי מזל טוב מזל טוב, ושתהי' בשעה טובה ומוצלחת ויבנו בית בישראל בנין עדי עד על יסודי התורה והמצוות כפי שהם מוארים במאור שבתורה זוהי תורת החסידות.

בברכת מזל טוב מזל טוב [חי"ק]

אחריתך ישגא מאד

במכתב דלקמן שנכתב לרב אליטוב זמן קצר לאחר חתונתו
כותב הרבי, "להתחיל באופן דראשיתך מצער" ואז יהיה
"אחריתך ישגא מאד". ואכן כך היה ב"ה.

ב"ה, י"ח תשרי, תשי"ט

ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ מלאכתו מלאכת שמים

שמעון גד שי'

שלום וברכה!

במענה למכתבו, בו כותב אודות האסיפה, ע"ד פעולה להתעוררות אחב"י הספרדים
אשר באה"ק ת"ו לעניני יהדות תורה ומצות, ושואל ע"ד כתבת רבנים וכו'.

והנה ידועה דעת תורתנו חיים בהנוגע להצלחת עניני קדושה, להתחיל באופן
דראשיתך מצער [וכדיוק הבעש"ט, שאז] אחריתך ישגא מאד. שמזה מובן שאין עתה
להתעסק בעשיית פרסום ולרכוש כתבת רבנים וכו', כ"א ללכת צעד אחר צעד, ובהליכה
זו עצמה יתבררו כמה פרטים ואופני פעולות והכשרון לזה, ואז יוכלו להחליט בהנוגע
לשאלותיו וכו'.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ספר לא כשר בביה"ס

בעת עבודתו בבית הספר, אירע ותלמידה הביאה לבית הספר
ספר לא כשר, הרב אליטוב החליט לכתוב על כך לרבי, ואז
התקבל המענה הבא:

ב"ה י"ט ניסן תשי"ט

ברוקלין

הו"ח אי"א נו"מ כו'

שמעון גד שי'

שלום וברכה!

במענה למכתבו שנתקבל באיחור רב,

נעם לי לקרות בו מהפעולות בקדש בנוגע למסיבות שבת בכפר חב"ד, ופעולתו בעבודת החינוך בכלל, ובוודאי מעת כתבו נתוסף עוד בזה, שהרי נצטוינו מעלין בקדש, וכיון שנצטוינו הנה נותנים כחות למלאות הציווי, וק"ל. ויהי רצון שיצליח בזה, וכמ"ש יגעת ומצאת וידוע הדיוק בזה, אשר הוא בדרך מצאה, שהוא למעלה מהמשוער ע"פ היגיעה.

בברכה להצלחה בעבודתו בקדש מתוך הרחבת הדעת,

נ.ב.

במ"ש אודות הספר שניתן לתלמידה אחת, ותכן הספר מדעים אותו כו' - בודאי באופן המתאים רואים שלא יכנסו ספרים כאלה בתוככי ד' אמות של כל התלמידים והתלמידות, אלא שצריך ענין זה להעשות באופן שלא לגרות את התאבון של הנ"ל, מתאים למ"ש מים גנובים ימתקו, ולכן יתייעץ באופן המתאים עם סגל המורים, והרי נאמר ותשועה ברוב יועץ.

מכתב על עבודה ברשת

מכתב זה נתקבל בזמן שעבד כמלמד בבית בספר למלאכה
לאחר חתונתו

ב"ה, י"ז סיון תשי"ט

ברוקלין

הו"ח אי"א נו"נ וכו'

מוה' שמעון גד שי'

שלום וברכה!

לאחרי הפסק ארוך נתקבל מכתבו מח' סיון, בו כותב מהתעסקותו בעבודת הרישום וכו', וכן מהענינים בלימודו בביה"ס למלאכה אשר בכפר חב"ד.

ויהי רצון שימשיך לבשר טוב בהנ"ל, ובאופן דמוסיף והולך דוקא.

במ"ש אודות הצעה לעבור לקרית גת, וגם זוגתו תחי' תקבל שם משרה כמורה,

בכלל יש להתעניין בזה, כמובן באם זוגתו תחי' יש לה הכשרון בשדה החינוך, ובהנוגע לפרטים, להתדבר עם הנהלת הרשת.

בברכה לבשו"ט

כיצד יש לקרב

בתקופת עבודתם בשליחות הרבי במוסדות רשת אהלי יוסף יצחק בקרית גת, כתב הרב אליטוב לרבי על קירובו של יהודי שהתרחק, וע"כ ענה לו הרבי במכתב מיוחד ממנו ניתן ללמוד הרבה:

ב"ה, א' מ"ח תש"כ

ברוקלין

הו"ח אי"א נו"נ מלאכתו מלאכת שמים מוה' שמעון גד שי'

שלום וברכה!

לאחרי הפסק ארוך נתקבל מכ' מכ"ה תשרי עם הפ"נ המצורף שיקרא בעת רצון על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, ויהי רצון שיבשר טוב בכל אותם הענינים אודותם כותב, ובודאי משתדל להשפיע על . . . בכל הדרכים האפשריים בדרכי נועם ובדרכי שלום, אף כי בתקיפות המתאימה, והרי דברים היוצאים מן הלב סו"ס נכנסים אל לב השומעים, וכנראה גם במוחש.

וזכות עבודתו בחינוך על טהרת הקדש בביה"ס אשר על שם כ"ק מו"ח אדמו"ר

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע נשיא ישראל, בודאי שתעמוד לו ולזוגתו תחי' למילוי משאלות
לבכם לטובה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

עבודה ברשת

מכתב נוסף על עבודה ברשת אהלי יוסף יצחק:

"ב"ה, י"ח שבט, תש"כ

ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ וכו' מלאכתו מלאכת שמים

מו"ה שמעון שי'

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך, נתקבל מכתבו מג' שבט, עם שני הפ"נ המצורפים אליו, שיקראו
בעת רצון על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע.

ויהי רצון שהוא וכן זוגתו תחי', יעבדו במסירה ונתינה במסגרת פעולות כ"ק מו"ח
אדמו"ר, אשר על הציון הק' שלו יזכרו, בהתאם לטובת המוסד והענינים אשר בו, ובודאי
שזהו ג"כ טובתם הם, שהרי פעולותיהם הם הצנור והכלים לקבלת ברכות השי"ת ע"י
תוספת התעוררות ר"ר מבעל הציון הק'. ובודאי לדכוותי האריכות בזה אך למותר, ורק
להוסיף שאין לך דבר העומד בפני הרצון - כשרוצים באמת.

לפלא שאינו מזכיר ע"ד יום סגולה יום ההילולא, אשר תקותי שהשתתף בזה ובפעילות,
ויהי רצון שרישומה של ההתועדות יהי' ניכר בכל השנה כולה.

בברכה לבשו"ט,

מ. שניאורסאהן"

ושננתם לבניך כפשוטו

לאחר שחלפו כשנתיים מחתונתם ועדיין לא נפקדו, כתבו הם מכתב ביום ל"ג בעומר, המסוגל לברכות לזחוק, ובו הם מבקשים ברכה לילדים, וע"כ ענה להם הרבי:

ב"ה, כב' אייר תש"כ

הו"ח אי"א נו"נ מלאכתו מלאכת שמים מוה' שמעון שי' וזוגתו תחי'

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום הבהיר ל"ג בעומר.

בעת רצון יזכירו עוד הפעם את זוגתו תחי', על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, למילוי משאלות לבכם לטובה.

ומוכן וגם פשוט אשר עבודתם בבי"ס הרשת אשר על שמו של כ"ק מו"ח אדמו"ר, שעל הציון הק' שלו יזכרו, הרי הוא הצנור וכלים להוספה בברכת השי"ת בהמצטרך להם ובהנ"ל בפרט, שהרי מדתו של הקב"ה היא מדה כנגד מדה אלא שכ"פ ככה, מושננתם לבניך אלו התלמידים לושננתם לבניך כפשוטו.

אלא שגם זה פשוט, שמלאכת ה' היא מלאכת החינוך כהוראת חז"ל בזה – צריכה להיות ולהעשות במסירה ונתינה ושקידה, ועמידה על המשמר – מבלי להתחשב עם בלבול היצר, בלבולים מבפנים או מבחוץ. ואם בכל מקום כן הוא, עאכ"ו באה"ק ת"ו ובדורנו עקבתא דמשיחא. ויהי רצון שיבשר טוב בכל העינים, הכללים והפרטים גם יחד.

כבקשתו נשלח המכתב בלי לחכות על התור.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

מ. שניאורסאהן

עצות בעבודת המידות

בשוה"ג של מכתב שנשלח לאחר הודעתו של הרב אליטוב על לידת בתו הבכירה, מרת נחמה מרים אסולין תחי', כותב הרבי:

ב"ה, ז' אד"ש תשכ"ב

ברוקלין

הו"ח אי"א נו"נ וכו' מוה' שמעון גד שי'

שלום וברכה!

. . לכתבו ע"ד מדת הכעס – וראה אגה"ת פ"ב ואגה"ק סכ"ה – ומהעצות בזה להחליט בתוקף הדרוש שלכשיכעוס יתאפק מלדבר לכה"פ איזה דקות, ורואים במוחש שעי"ז פג הכעס.

לכתבו ע"ד אהבת ישראל כו' – יהי' בקי (עכ"פ בתוכן) המאמר בסהמ"צ להצ"צ מצות אהבת ישראל. ויחזור ע"ז מזמן לזמן אליבי' דנפשי'.

שמות לברכה

בשוה"ג למכתב כללי-פרטי מימי הגאולה יב-יג תמוז, ה'תשכ"ג, הוסיף הרבי בכת"ק נדיר את שמות אלו שעליהם ביקש הרב אליטוב ברכה בפ"נ:

בל"נ אזכיר עה"צ את מלכא בן סוליקא נפתלי בן אסתר שיחיו לרפו"ק בברכה לבשו"ט מ. שניאורסאהן.

מכתב על פטירת אחיו ע"ה

לאחר פטירת רבי מאיר אליטוב, כתב אחיו יבלחט"א הרב
אליטוב לרבי, וע"כ ענה לו הרבי במכתב דלקמן:

ב"ה, כז' ניסן תשכ"ד

ברוקלין

הו"ח אי"א נו"נ מלאכתו מלאכת שמים שמעון שי'

שלום וברכה!

כמענה למכתבו מכ"ה ניסן.

יהי רצון מהשי"ת אשר מכאן ולהבא לא ידע עוד מכל צער ועגמ"נ, ואך טוב בטוב הנראה
והנגלה יבשר תכה"י.

ובעת רצון יזכירו אותו וכל שכותב אודותם – על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע מתאים לתוכן מכתבו . .

- ולפלא שאינו מזכיר כלל מלימודיו בנגלה ובפנימיות התורה שבדורנו נתגלתה בתורת
החסידות של אחיו שי' –

ובעת רצון יזכירוהו על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא ישראל ויהי רצון שיבשר
טוב בכל האמור.

והרי נמצאים אנו בסיום וחותם חדש הגאולה ומתקרבים לחודש זיו כפירוש חז"ל (בו)
נולדו זיוותני עולם) זיו שנמשך בעולמנו, וק"ל.

בברכה לבשו"ט

ספר עתיק מיאסי

בתקופת שנות הרב אליטוב ברומניה, שם שימש כשו"ב לקהילות היהודיות, מצא בעיר יאסי ספר תניא והלכות ת"ת לאדה"ז מדפוס עתיק ושלחם לרבי, ועל כך קיבל מכתב כללי-פרטי שבתחילתו נכתב:

ב"ה, כב' אד"ש ה'תשכ"ז

ברוקלין, נ.י.

הו"ח א"א נו"נ כו' מו"ה שמעון שי'

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת הספר (תניא והל' ת"ת), ות"ח ת"ח. . . בברכת הצלחת בעבוה"ק מ. שניאורסאהן.

התדברות עם המשפיעים

בשוה"ג של מכתב מתאריך ר"ח מנ"א תשכ"ז בקשר לאפשערעניש של בנו הרב שאול משה, הוסיף הרבי:

נ.ב. . . בשאר השאלות – ע"פ התדברות עם המשפיעים דא"ח דתו"ת ותו"א שי'.

התבטאות הרבי על עצמו

לאחר שנים של כתיבה רצופה, חל בשנת תשכ"ח הפסק במשלוח תשובות הרבי, זאת מפני שהרב אליטוב חש אז כמי שמטריד וגוזל את זמנו של הרבי, ולכן הוא הפסיק לכתוב. הרבי שם ליבו לכך ולאחר כמה חודשים מאז הפסקת הכתיבה, קיבל הרב אליטוב מכתב כללי פרטי עם תוספת של כתב יד קודש נדיר ביותר בתחילת המכתב, הכוללת התבטאות הרבי אודות עצמו:

ב"ה. ועש"ק פ' כי תשא ה'תשכ"ח

ברוקלין, נ.י.

הו"ח אי"א נו"נ מלאכתו מלאכת שמים כו' מו"ה שמעון שי'

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו. ולפלא שתיקתו מאז, ומצער - אם "מנהל חשבון" על העדר המכ' מכאן ואני עמוס הטרדות והתלאות וכו' . .

בברכה לבשו"ט בפרט ובכלל מ. שניאורסאהן

ברכה ללידת אם החתן

לאחר שהודיע על לידת אם החתן, מרת **שטערנא שרה** תחי' **שוויכה**, הודיע על כך לרבי, וע"כ הגיע המענה מיום ד' ניסן ה'תשכ"ח:

"במענה על הודעתו אשר נולדה להם בת למזל טוב ונקרא שמה בישראל שטרנא שרה תי".

ולאחר הנוסח הקבוע הוסיף הרבי בכת"ק:

"בברכת מזל טוב ולחה"פ כשר ושמח ולבשו"ט מ. שניאורסאהן"

ברכה לצוות השחיטה ביוגוסלביה

בשלהי שנות הכפ"ם שימש הרב אליטוב כשו"ב לקהילות היהודיות ביוגוסלביה, במכתב כללי-פרטי מתאריך י"א אלול ה'תשכ"ח הוסיף הרבי ליד חתימתו הק' בכת"ק:

בברכת כוח"ט לו ולכל הצוות שליט"א. מ. שניאורסאהן.

הסתדרות סופית

בשולי מכתב כללי-פרטי שנשלח בתקופת היותם ביוגוסלביה, הוסיף הרבי מענה בכת"ק המתייחס לעניין עתידו, בתחילת המכתב הוסיף הרבי בכת"ק את התואר "שו"ב" לאחר שמו:

ב"ה, טו"ב כסלו, ה'תשכ"ט

ברוקלין, נ.י.

הו"ח אי"א נו"נ כו' מו"ה שמעון שי' שו"ב

. . . מובן שהסתדרותו סופית – צ"ל באהקת"ו (ולא בחו"ל). באיזה מקצוע – תלוי בהסיכויים וק"ל. בברכת חג הגאולה מ. שניאורסאהן.

ברכה להפצה

במכתב כללי-פרטי משלהי תמוז תשל"א הוסיף הרבי בכת"ק:

בברכת הצלחה בהפצת היהדות בכלל והמעיינות בפרט ומתוך בריאות ולבשו"ט. מ. שניאורסאהן.

שילוח מאמר עיתונות

בשולי מכתב כללי-פרטי מב' דר"ח אד"ר ה'תשל"ג הוסיף הרבי בשוה"ג של המכתב הוספה בכת"ק, ובה מודה הרבי מראש על שילוח עיתון שהוזכר בפ"נ שהרב אליטוב שלח, בתחילת המכתב הרבי משנה בכת"ק את תוארו ל**הרה"ח** (וכך נשאר מאז), ולכאורה, לאור זה שאז החל לשמש ברבנות הקהילה הסורית בארגנטינה, וזה לשון ההוספה:

ת"ח מראש על שילוחו לכאן המכ"ע שמזכירו

ברכות הצלחה לפעילות בארגוניטינה

בשוה"ג של מכתב כללי-פרטי מט"ו תמוז תשל"ג שנשלח בעת התעסקותו ברבנות בארגוניטינה הוסיף הרבי בכת"ק:

בברכת הצלחה בהפצת המעיינות והיהדות בכלל ובמרץ הדרוש ולבשו"ט בכהנ"ל. מ. שניאורסאהן.

וכן בשוה"ג של מכתב כללי-פרטי מר"ח אדר תשל"ה, (בתחילת המכתב הוסיף הרבי אף את התואר "עוסק בצ"צ וכו'" הוסיף הרבי בכת"ק:

בברכה להצלחה בכהנ"ל במקומו עתה ולבשו"ט מ. שניאורסאהן.

המכתב האחרון לע"ע

במכתב כללי-פרטי מימי אלול ה'תשמ"ו, הוסיף הרבי שוה"ג בכת"ק, וזלה"ק:

בברכה להצלחה רבה בהפצת המעיינות בתוככי הפצת היהדות בכלל ולבשו"ט בכ"ז מ. שניאורסאהן.

היחידות הראשונה אצל הרבי

היחידות הראשונה שהייתה לרב אליטוב אצל הרבי התקיימה בחורף תש"ל (או תשל"א) הוא נכנס לקודש פנימה בשעה 4:10 לפנות בוקר, והיחידות ארכה רבע שעה. בתחילת היחידות הרבי שאל אותו באיזו שפה רצונו לדבר "אויף אידיש אדער אויף לשון קודש?" (באידיש או בלשון קודש), מכיון שהאפשרות הראשונה שהציע הרבי היתה שפת האידיש, ענה הרב אליטוב "אויף אידיש" (באידיש).

בעת היחידות הרבי תבע מהסב שתהיה לו "א וואך ווינקעלע

אין א צייטונג [=פינה שבועית בעיתון], וכשהרבי ראה שהסב לא הבין הכוונה, אמר הרבי בלה"ק: **"אני מתכוין לפינה שבועית"**, כלומר, שהסב יכתוב רעיונות בחסידות באיזה עיתון.

הרבי הוסיף ואמר: **"יש לך כשרונות חינוכיים, אבל התוצאות תהיינה טובות ככל שהמסירות תגדל"**. המשפט שהרבי חזר עליו היה **"דאס ווענדט זיך אין די איבערגעגעבנקייט"** [=זה תלוי במסירות].

בעקבות יחידות זו החל הרב לכתוב בעיתון "שערים" מזמן לזמן, פעמים היה חותם בשמו ופעמים היה חותם בשם הספרותי "אבא שאול" (על שם בנו הגדול הגה"ח הרב שאול משה שי' אליטוב).

עברו שנים ובאחד הביקורים אצל הרבי, כתב לו הרבי בזה הלשון הקדוש: **"וינצל כישרונותיו בכתב ובעל פה"**, עברה תקופה והרבי כתב לסב החתן בזה הלשון: **"מדוע איננו מתעסק במלאכת הכתיבה?"**.

העבודה בארגנטינה

עשר שנים היה הרב אליטוב רב הקהילה הסורית בבואנוס איירס ארגנטינה, בשנת תשל"ט חפץ הרב אליטוב לחזור ארצה, ושאל על כך את הרבי, והרבי אמר לו בתנאי ובהבטחה שידאג לשמור על קשריו עם כל המקורבים והמושפעים.

מאז החל הרב אליטוב לנסוע מדי שנה בשנה בחודש אלול - לקראת חודש החגים - לארגנטינה, והיה נוסע דרך ניו יורק ושוהה כמה ימים בחצרות קודשינו. באחת השנים אף זכה על כך להתייחסות מיוחדת מהרבי, בעת עוברו באחת מחלוקת דולרים, הרבי נתן דולר נוסף אז, ואמר: **"דאס איז אויף דיין גאנצע ארבעט אין ארגענטינע"** [=זה עבור כל עבודתך בארגנטינה], ובירכו ב"יארין ימים על ממלכתו".

”פארוואס נישט אליטוב”

לקראת סיום הרמב”ם הראשון הורה כ”ק אדמו”ר שיעשו סיום הרמב”ם במצרים היכן שהרמב”ם התגורר וכתב את ספרו הי”ד. התארגנה בארץ משלחת רבנים שיצאה לכיוון קהיר - מצרים לערוך שם את סיום והתחלת הרמב”ם. בשם מזכירות כ”ק אדמו”ר ביקשו מהרב אליטוב שיצטרף למשלחת ויגיד את סיום והתחלת הרמב”ם בשפה המקומית.

הרב אליטוב באותה העת לא ידע ערבית מצרית, אך כשקיבל את ההוראה ישב ללמוד את ניבי שפה זו. מכיון שהיה לו די קשה בלמידת שפה זו בזמן קצר, לכן התקשר לחבר המזכירות הרב יהודה לייב שי’ גראנער ושאל אותו האם אפשר לוותר על השתתפותו במשלחת למצרים. לאחר זמן, התקשר אליו המזכיר ומסר לו שכשאמר לרבי את הדברים, הרבי שאלו ”פארוואס **נישט אליטוב**”. כששמע הרב אליטוב זאת כמובן שהיה אצלו ברור ללמוד את השפה, ואכן הוא השתתף במשלחת ואמר את סיום והתחלת הרמב”ם בערבית מצרית.

ואכן החל מאז; שנה אחר שנה, סיום אחר סיום, נסעה המשלחת ובתוכה הרב אליטוב, לסיים את ספר הרמב”ם בארץ מצריים, כשהרב אליטוב היה מסיים ומתחיל שם את לימוד הרמב”ם בערבית מצרית. לאחר פרוץ האינתיפאדה השנייה, הפסיקו הנסיעות למצרים מסיבות ביטחוניות, ומלבד שנת תש”ע לא התקיימו עוד במצריים סיומי הרמב”ם, ויה”ר שיתחדש שם במהרה.

עוז מאיר חב”ד

הרב אליטוב הקים בירושלים לעילוי נשמת אחיו הגדול הרב מאיר ע”ה, ישיבה לנוער נושר ומכון סמיכה למתחזקים בשם ”בית מדרש עוז מאיר חב”ד”. בית המדרש זכה לכמה עידודים מהרבי. בהתוועדות שבת שובה תשמ”ו, נתן הרבי בקבוק משקה לרב אליטוב עבור אירוע סיום הרמב”ם שעמד

להתקיים בישיבה, ובהקשר לכך אמר הרבי בשיחה לפני נתינת בקבוק המשקה:

בימים שלאחרי השבת - עומד להתקיים "דינער" לטובת "כולל-חב"ד", וכמו כן עומד להתקיים "סיום הרמב"ם" בארץ הקודש (בתקופה מאוחרת יותר). ולכן, מזכירים ומכריזים אודות ענינים אלו בעת ההתוועדות דיום השבת, וכמו כן יקשרו זאת עם ענין של מעשה בפועל - ע"י נתינת בקבוקי משקה לראשי המתעסקים בענינים אלו.

ויה"ר שכל זה יביא לידי תוספת הצלחה בענינים האמורים - שיהיו בהצלחה רבה ומופלגה, עד להצלחה שלמעלה מכפי המשווער לגמרי . .

לשנה טובה תכתב ותחתם

בכל פעם שהרב אליטוב היה מגיע לרבי לחודש החגים היו מכבדים אותו להיות בעל תפילה במניין של הרבי. באחת השנים אירע והתפלל הרב אליטוב בליל הא' של ר"ה, והרבי לאחר שירד מהבימה פנה אליו ואמר לו: **"לשנה טובה תכתב ותחתם"**.

הצלחה ברבנות

בשלהי חודש תשרי תשנ"ב עברו זקני החתן, הרב שמעון גד וזוגתו יחיו אליטוב לפני הרבי בחלוקת הדולרים ביום ראשון, הרב אליטוב עבר ראשון ואחריו עברה זוגתו תח". כשעברה זקנת החתן הרבי הביא לה דולר ואמר לה: **"הצלחה ברבנות"**.

Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שו
ליובאוויטש
770 איסטערן פארק
ברוקלין, נ. י.

שער שני

מכתבים מכ"ק אדמו"ר לזקני הכלה
הרה"ח סעדיה ומרת חסיבה דהן

אשר בשעה ההסתלקות הרב אז "גילוי הארה עיקר שורש שרשו ברום
המעלות במדריגה היוחר עליונה למעלה מעלה"
צפצפז ומתגלה ומאיר מלמעלה למטה "כל עמל האדם שעמלה נפשו
בחיי"ו - אדם צדיק עליון עובד ה' באהבה במסירת נפשו לה' - ועי"ן
"מאיר חסד ה' מעולם עד עולם על יראיו ופועל ישועות בקרב הארץ",
והנה כל אדם לעמל (שלו) יולד, ורבנו הזקן הרי כשמו כן הוא ועמלו
וכמאמר הבעש"ט: שמו שניאור - שני אור - שני אורות - הוא יאיר בחורת
הנגלה ובחורת הנסתר,
וע"פ הכלל (והדין) דאמירה והתכללות בחיבה אחת מורה על האיחוד
ועד - לאיחוד בשלימות - מובן גם כאן שהכוונה לקישור ואיחוד שני
האורות ויחודם, כי תורה אחת היא,
הנה מדי שנה בשנה, הרי הימים האלו (כאשר הם) נזכרים (כדבעי, הרי

סבג=באר שבע
RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורטאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארק
ברוקלין, נ. י.

מיסן תשכ"ו
מרת חסיבה תחי'
שלום!
במענה למכתבה מיום ב' ניסן
ברכה פ"ג.
בעת רצון יזכירוה על הציון הק'
יק מו"ח אדמו"ר וצוקללה"ה נבג"מ זי"ע.
בברכה לתג פסח כשר ושמה,
בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ב"ה, י"א מנחמאב ה'תשכ"ו
ברוקלין
הארבך מלאכה
שמים פ"ג, ש.
שלום וברכה
מאשר הנני קבלה מכתבו ובו
בקשה ברכה פ"ג מיום ה' מנ"א
ובעה רצון יקרא על ציון
כ"ק מו"ח אדמו"ר וצוקללה"ה נבג"מ זי"ע.
בברכה שקביעות מקום החחונה שכוהבה
חאה בהצלחה
בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

לשאלתה אודות עבודה בקשת בתי ספר חב"ד
בג"מ גודל הזכות בהאמור, וביחד עם זה מסירו
ת"ינה הדרושות, אבל אין לך דבב העומד בפני
צון, ותתייעץ ותתדבר עם הנהלת בית הספר.
לשאלתה אודות חילוף השם, תתייעץ עם רב

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

ב"ה, י"א מנחםאב ה'תשכ"ו
ברוקלין

האברך מלאכהו מלאכה
שמים פעליי שי

שלום וברכה!

מאשר חנני קבלה מכחבו ובו
בקשה ברכה פ"נ מיום ה' מנ"א

ובעה רצון יקרא על ציון
כ"ק מו"ח ארמו"ר זצוקלה"ה נבג"ם זי"ע.

בברכה שקביעות מקום החחונה שכותבה
חאה בהצלחה
בשם כ"ק ארמו"ר שלימ"א

מזכיר
מ. שניאורסאהן

תשורה משמחת נישואין

Tel. HYacinth 3-9250

Cables: LUBAVITCH NEWYORK

מוכירות
כ"ק אדמו"ר מנחם מענדל שליט"א שניאורסאהן
ליובאוויטש

SECRETARIAT of RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
the Lubavitcher Rabbi

770 EASTERN PARKWAY, BROOKLYN 13, N. Y.

ב"ח, א' ספט' ה' תשל"א

הו"ה א"א ט"ו אפריל
א"א שמו"ט א"ה פ"ק"א

שלום וברכה!

ע' חס"נ שלו מיום חתונתך א"ר זיוק (החול)
נחבל, ויקרא/בעה רצון על ציון כ"ק מו"ח
אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

מ. שניאורסאהן
מוכיר

מכתב לאישור פ"נ בו מילא המזכיר את פרטים וכ"ק אדמו"ר הוסיף בכתב ידו הקדושה את שם סב הכלה

תשורה כשמוחת נישואין

דאהאן - ברוקלין

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON

Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
493-9250

מענדל שניאורסאהן

ליובאוויטש

איסמערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

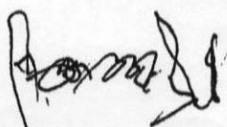
בי"ה, כא' אד"ר תשנ"ב
ברוקלין, נ. י.

הווי"ח אי"א נוי"ב וכו'
מוה' סעדי' שי'

בצטערתי להשמועה מפטירת אמו ע"ה.

המקום ינחם אותו ואת כל המשפחה שי'
בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.

ומכאן ולהבא אך טוב וחסד ימצאם תמיד
כל הימים.

 בברכה

המכתב האחרון לע"ע מכ"ק אדמו"ר לסב החתן, והוא אחד המכתבים האחרונים שנכתבו לפני כ"ז אד"ר תשנ"ב

סבג=באר שבע

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

ב"ה, ח' ניסן תשכ"ו
ברוקלין

מרת חסיבה פחי'

ברכה ושלוש!

במענה למכתבה מיום ב' ניסן
בקשת ברכה פ"נ.

בעת רצון יזכירוה על הציון הק'
של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

בברכה לחג פסח כשר ושמח,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר *10.10.62*

נ.ב.

לשאלתה אודות עבודה בקשת בתי ספר חב"ד,
מובן גודל הזכות בהאמור, וביחד עם זה מסירה
ונחינה הדרושות, אבל אין לך דבב העומד בפני
הרצון, ותתייעץ ותתדבר עם הנהלת בית הספר.

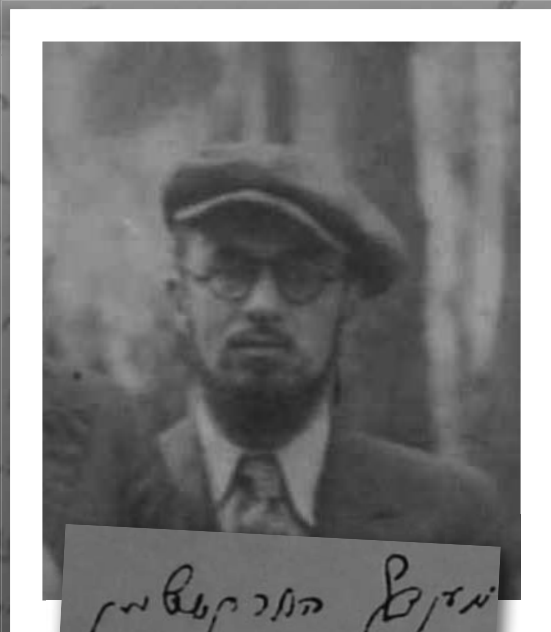
לשאלתה אודות חילוף השם, תתייעץ עם רב
מורה הוראה מעדתה.

מכתב כ"ק אדמו"ר לזקנת הכלה מרת חסיבה דהן

תשורה משמחת נישואין

שער שלישי

תולדות
הרב מענדל הארינשטיין

מגדלם הולדקטאלן

פרק ראשון: לידתו ומשפחתו

הרה"ח ר' מענדל הארינשטיין נולד בביאנושפאל¹ שבפולין בשנת תרס"ה² (לערך) להוריו הרב ר' משה הארינשטיין שהיה בנו של הנגיד החסידי ר' זלמן שאול הארינשטיין, שהיה לו את מפעל הסוכר הגדול ביותר ברוסיה, ולאמו הרבנית מרת חיה מושקא בתו הצעירה של כ"ק אדמו"ר המהר"ש.

את שידוך הוריו עשה כ"ק אדמו"ר הרשב"ב מפני שכ"ק אדמו"ר המהר"ש נפטר שמונה שנים קודם לכן, וכפי שכותב כ"ק אדמו"ר הרשב"ב³:

"עבור אחותי תחי' גמרנו השידוך עם מחותנו הר"ז הארנשטיין. . ראינו את החתן, אחי הרז"א שי' ואני ובחנו אותו בלימוד ומצאנו אותו טוב וישר והוא ירא אלקים, ותקוותנו שהיה כלי לקבל דא"ח ג"כ. .".

הוריו התחתנו בי' אלול תרנ"א, את חתונתם מתאר באריכות כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ שהיה אז נער צעיר. לאחר חתונתם גרו ברוסיה בצל הגיס והאח הגדול כ"ק אדמו"ר הרשב"ב, לר' משה היה מפעל לחיתוך עצים בתחנת יעלנא שבפלך סמולנסק, ובסמוך עליה הייתה אחוזה שם התגוררה המשפחה. באותה תקופה התעסק ר' משה הרבה בלימוד החסידות וכפי שכותב כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע ביומנו:

"שנת תרנ"ד היא שנה מבורכת בחסידות. . באותו זמן היו כבוד דודי הרמ"מ שי' ומחותני הרב משה שי' (הארנשטיין) עסוקים מאוד בלימוד החסידות, דבר שהשפיע הרבה על כמה אברכים, בעלי כשרונות גדולים, שהיו משכילים במדעי עולם, ורחוקים מחסידות, ועל ידי הקביעות בלימוד החסידות התקרבו.

מזמן לזמן הם היו נכנסים אל אבי, לשאול ולהתדבר בענינים שונים ממה שלמדו אז. לעתים קרובות היתה פגישה כזו אורכת כמה שעות".

כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ מספר גם בשיחותיו על ביקורים שעשה אצל המשפחה באחוזה, ובקטע יומן אחר מספר על מאסרו של ר' משה הארינשטיין:

1. ע"פ אגרת ששלח גיסו כ"ק רבינו אג"ק שלו ח"א עמי לא.

2. אג"ק שם.

3. אגרות קודש שלו.

"בעת ההיא קרה שבית החרושת לגזיור קורות ואוצר הנסרים של דודי רבי משה הארינשטיין שהיו בתחנת יעלניא, פלך סמולנסק, עלו על המוקד. בית החרושת והאוצר לא היו מובטחים מפני אש בחברות הביטוח ואם כן אפוא לא היה מקום כלל לחשוד את הבעלים שהבעירו את הבערה. אבל אחד האדונים שגם לו היה אוצר סחורה באותה תחנה, והוא היה מידידיו של העורך דין צורר היהודים שמאקאו ימ"ש, אף כי לא סבל כל נזק מהשריפה, מצא מקום להעליל עלילה כי מר הארינשטיין העביר הצית אש באוצרו כדי שישרף אוצרו של אינו יהודי.

הצורר שמאקאו מצא בקעה לבנות בנין של אשמה על מר הארינשטיין בייחוד ועל כל היהודים הגרים מחוץ לתחום המושב בכלל. ועל ידי פקודת הקטיגור מעיר סמולנסק, אוהבו של שמאקאו, נאסר דודי בכלא, וכל עירבון לא הועיל".

לאחר זמן מה שגרו ברוסיא עברו לגור במדינת פולין, בתחילה בעיר ורשא ולבסוף השתקעו באוטוואוצק. שם הפכה משפחת הארינשטיין לאחת מהמשפחות החשובות באוטוואוצק והייתה ידועה כמשפחת חסד ומכניסת אורחים. רבי משה היה מנהל בית היתומים היהודי מטעם הג'וינט.

אחד מבני ביתם הקבועים היה יחיאל הדני, תלמיד ישיבת תומכי תמימים באוטוואוצק, שלעתיד מונה למנהל לשכתו של ראש הממשלה דוד בן גוריון, וכה הוא סיפר בזכרונותיו⁴:

"אומץ רב אזרתי כדי לדפוק על ביתה של משפחת הארינשטיין ולבקש לסעוד על שולחנה ימים אחדים בשבוע.

המשפחה התגוררה בחווילה מפוארת במרכז העיירה שטורים של עצי אורן מקיפים אותה. כשנקשתי על דלת הכניסה, פתח את הדלת רבי משה והזמין אותי להיכנס פנימה. הוא היה גבה קומה ובעל פנים אצילות, וגם התנהגותו היתה אצילית, וכיון ששימש מנהלו של בית היתומים בעיירה, היה ער למצוקות של ילדים וסיפורי האישי נגע לליבו.

תקוותי היתה שהמשפחה תסכים לארחני בשניים מימות השבוע ושתי משפחות נוספות יארחו אותי בימים הבאים, אך רבי משה ורעייתו מרת חיה מושקא בת כ"ק אדמו"ר מהר"ש התעקשו שאוכל אצלם את כל סעודות השבוע. אני זוכר במיוחד את יחסה החם של הרבנית ע"ה. נחשבתי בעיניה לבן נוסף, והיא הרעיפה עלי מטוב לבה שהיה נדיר ומעולם לא נתנה לי להרגיש זר אלא תמיד אחד מהמשפחה.

כבר בסעודות הראשונות הבנתי שמדובר כאו במשפחה מיוחדת במינה ומהר מאד הוקסמתי מההנהגה המלכותית והאצילית שהיתה נחלתם של כל בני הבית - אם בתוכן השיחות ובצורת הדיבור של בני הבית סביב השולחן ואם בכל פרט בחיי היום

4. כפר חב"ד גליון 769.

יום שאפילו הצעדים שלהם בעת הליכתם היו שונים ומיוחדים.

סעודות השבת בבית הארינשטיין היו חוויה מיוחדת. הסעודה התנהלה באווירה חסידית ליובאוויטשית ובצורה אריסטוקרטית מאד. את תפילות השבת היה רבי משה מתפלל בבית המדרש של אמשינוב והייתי הולך עמו. בחזרה לביתו היה מביא איתו תמיד קבוצה של אורחים. הם כבר ידעו שהוא מארח נפלא מכל הבחינות ואהבו מאד לבוא אליו.

בית המשפחה היה גם בית ועד לכל אנשי הרוח היהודים מגזע החסידים שחיו בעיר. הם הרבו להתאסף אצלו ואני זוכר שכל הסופרים היהודים מהשורה הראשונה בפולניה היו יושבים עמו ומצפים למוצא פיו. למשל בן דודו של כ"ק אדמו"ר, הסופר והפסיכולוג פישל שניאורסון - המומחה שחוות דעתו הפסיכולוגיות על אירועים אקטואליים היו מגיעות לכותרות מהדורות החדשות בכל אירופה - היה מרבה לפקוד את הבית.

דמות שכיחה בין אורחי הבית היה גם הסופר היהודי הגדול דאז זלמן שניאור - ופרט לאלה היית מוצא שם את האורחים הטבעיים - חסידי חב"ד מכל אתר ואתר ומשלחות של קהילות יהודיות מכל רחבי המדינה שנהגו לנפוש באוטווצק.

משפחת הארינשטיין אף הציעה לי לכבס את בגדיי בביתם. התחושה המשפחתית שהם העניקו לי היתה גדולה עד כדי כך שבימים שהייתי נוסע למשפחתי בוורשא, רבי משה דאג שאחותו, גב' לנדאו תיתן לי כסף כדי שאוכל לקנות אוכל בחנות וחלילה לא ארעב. גם היא כמו אחיה היתה אימהית ואכפתית והיה היכר בה שהיא נמנית עם האנף המכובד הזה".

לאחר צאת כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע מרוסיא שהה בביתם באוטוואצק זמן מה, ואמר בביתם מאמרי חסידות. וכך כתב כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע במכתבו מיום כ"ו אייר תרפ"ח: "את דודי הרמ"ה שי, דודתי ת', בתם שרה ת', ובניהם מר שמואל ומר מנחם

הרב משה הארינשטיין

מענדל ש"י, ראיתי בחדש אדר העבר, מצבם ממוצע, אבל ענג רוחני היה לי בימי שבת אצלם, הם אבדו את ממונם - יעזרם השי"ת - אבל עשרם הרוחני תמים הוא אתם עמם אשר היי".

בחתונת כ"ק אדמו"ר והרבנית שנערכה בי"ד כסלו תרפ"ט היו ר' משה ורעייתו הרבנית חיה מושקא הארינשטיין השושבינים מצד כ"ק אדמו"ר, מכיון שהורי כ"ק אדמו"ר לא יכלו לנכוח בחתונה.

בשנת תרצ"ה עבר כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ לגור בעיר אוטוואצק בסמיכות למשפחתו - משפחת הארינשטיין, ולחמש שנים הייתה מרכז ליובאוויטש בעיר זו, ואף ישיבת תומכי תמימים נפתחה בה. כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ ני"ע מינה את רבי משה הארינשטיין כמנהל הישיבה, אך בסופו של דבר מינוי זה לא יצא לפועל עקב סיבות שונות.

פרק שני: ר' מענדל בצעירותו

ר' יחיאל הנ"ל זכה אז להכיר את ר' מענדל הארינשטיין שהיה אז בחור צעיר:

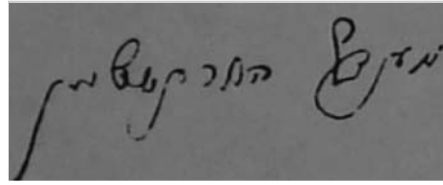
"ר' מענדל היה בחור גבוה ונחמד למראה. הוא היה אז בן 22, מבוגר ממני בעשר שנים. דומני שבימים ההם למד באוניברסיטת ברלין, ובכל אופן בשבתות היה בא לאוטוואצק וההנהגה שלו בתפילה ובסעודה היתה מאד מרשימה. תפילה זו תפילה וברכה זו ברכה, וכטבע החב"דניקים היה עושה את הכל בצניעות ובשקט בלי שום 'בליטות'.

בשבתות לאחר הסעודה היה מלווה אותי מהבית לבית האדמו"ר מאמשינוב, כי הדרך חצתה יער שהפריד בין שני האיזורים הללו, ומענדיק מעולם לא הרשה לי ללכת לבדי. הדרך היתה ארוכה למדי, ובשעת ההליכה מענדיק היה מתעניין בשלומי ומנסה ככל שניתן לדבר איתי על ענינים שמעסיקים נער בגילי".

הרב מנחם מענדל הי"ד הארינשטיין.

לחודש תשרי תרפ"ט נסע במיוחד להיות בריגא להסתופף בחגים אצל כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע, וכך כותב כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ לרב משה ורעייתו הארינשטיין: "ה' תשרי תרפ"ט ריגא. כבוד דודי יקירי הרב שליט"א, דודתי הכבודה תי'. ת"ל בעד החוה"ש כה לחי! ראשית דבר תודה

חתימת כתב ידו

רבה עבור האורח החשוב והיקר לנו במאד בנם מר מנחם מענדל שיי"ל.

גם בתשרי תר"צ נסע לעשות את ימי ראש השנה בריגא, אז כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע היה בארצה"ב, ומי שניהל את החצר היה כ"ק אדמו"ר. בבית הכנסת העמידו כיסא מיוחד

עבורו כראוי לנכד כ"ק אדמו"ר מהר"ש נ"ע.

וכך מספר החסיד רא"ח אלטהויז במכתבו ממוצאי ר"ה תר"צ, ריגה:

הדלת מחדר הראשון להשני נסגר לגמרי, ונתרחב המזרח, העמדנו השטענדערס עבוד החסידים העובדים המאריכים בתפלתן, והמוכרחים להתפלל ליד הקיר.

בהקרה זוית אצל החלון מתפלל חתנא דבי נשיאה שליט"א, אחריו כלומר אצלו במזרח משמאל לימין עומדים, הגבאי ראשון הרא"ח, הגבאי שני הרב מרדכי חפץ שליט"א, הגביר החסיד באמת הרב אהרן חפת שיי, הכהן הגדול מאחיו הרש"י שיי, והרש"ג הקטון [הרב שמרי" ב"ר נתן גוראריי], ואילך ארון הקודש, ומקום כ"ק שליט"א הקדוש, והדלת ג"כ סתום, ופותחים רק בעת הצורך.

מספר המתפללים הי' מחמשה עד ששה מנינים, לבד הנשים והטף, אשר מגיע ג"כ לשלשה מנינים כן ירבו. נוסף על הבע"ב חסידים דאתשקד, ה"ה הרב מהאראדאק [הרב יוסף דוב קסטל] עם בניו הנוסעים לארה"ב, המאסקוויר עם בניו הטובים, הקיפיליר עם ילדיו שיי, והרב ווייצמאן שיי' עם כל ב"ב שיי'. לכל אחד ניתן מקום מיוחד לפי כבודו וערכו, ועפ"י ראות עיני הגבאי ראשון. השתדלתי אֶלעמען שטעלן צופרידען. להאברך מענדל הארנשטיין העמדתי כסא מיוחד מעבר לשולחן הקריאה.

בשנת תרצ"ב כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ רצה למנות את הרב משה הארינשטיין למנהל ישיבת תות"ל בפולין, ובמכתב אליו הציע להעביר את ניהול בית היתומים לאשתו ולבנו הרב מענדל שהיה עוד לפני חתונתו, וכך כותב הוא⁵ להרב משה: "ובגשמיות חושב הנני אשר עניני עסקו עתה, יכול הוא להתנהג בעזה"י על ידי כבוד דודתי הכבודה תי, ועזרת בנם הנעלה שיי".

בסופו של דבר המינוי לא יצא אל הפועל, אך הרב מענדל עצמו נכנס לעבוד בניהול הישיבה, והיה איש הקשר בין הישיבה לבין נשיאה, כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע, כשבין היתר היה מעביר מכ"ק אדמו"ר מוהריי"צ כסף ומכתבים לישיבה ולהיפך. מלבד זאת התעסק גם בעניינים הכלכליים כפריטת צ'קים וכדו'. וכך כותב ה"ר שמואל זלמנוב ממנהלי הישיבה אל כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ בתאריך ט"ז מ"ח תרצ"ב: "מכתב כ"ק שליט"א

5. חטי"ז אגרת ה' תתקס"ו.

מ"ב מ"ח נתקבל, והנני מצרף בזה הרשימה מהטשעקין שמסרתי למר הארינשטיין שי' והסכום שקבלתי לע"ע במזומנים⁶.

פרק שלישי: קישורי התנאים

ביום ל"ג בעומר תרצ"ב בא הרב מענדל בקשרי התנאים בריגה עם בתו הצעירה של כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ מרת שיינא, לרגל התנאים נסע הגיס - כ"ק אדמו"ר במיוחד לריגא, וכפי שסיפר בל"ג בעומר תשי"י ובל"ג בעומר תשל"ה.

זוגתו הרבנית הצדקנית מרת שיינא היא צעירת בנות כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ והיא נולדה בכ"א טבת תרס"ד, כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ כותב לה באחת מאגרותיו "אבא אמר עליך שיש לך חושים עדינים. 'חושים עדינים' זהו תואר נכבד ביותר, וביחוד כשהוא בא מאישיות כזאת" וכ"ק אדמו"ר סיפר פעם ("יג ניסן תשי"א) שבני-הבית אהבו לשחק ולהשתובב ("א רייץ טאן זיך") עמה, והיתה רגילה לאכול על שולחנו של זקנה כ"ק אדנ"ע. וכמה פעמים חזר כ"ק אדמו"ר בהתוועדויות אמרות ממנה, וביום הולדתה, כ"א טבת תשכ"ה חזר כ"ק אדמו"ר שיחה בה הזכיר אמרה ממנה.

עוד יש על הרבנית שיינא הי"ד הרבה באגרות ושיחות אביה כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע⁷

בסעודת התנאים שנערכה ביום ל"ג בעומר בריגא, חזר כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ מאמר ד"ה שיר המעלות לדוד⁸, וכן התוועד עם הנוכחים, את הדברים שנאמרו, העלה כ"ק אדמו"ר על הכתב ברשימותיו הק'. התנאים עצמם נכתבו תחילה על ידי כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ ונעתקו מכתב ידו על ידי הסופר לשטר התנאים, ההבדל בין שני השטרות הם, בעוד שכ"ק אדמו"ר מוהרי"צ כתב "הרה"ח ר' יוסף יצחק שי' בן כ"ק אדמו"ר אדמו"ר", הסופר כתב "כ"ק אדמו"ר הרב ר' יוסף יצחק שליט"א בן כ"ק אדמו"ר . .⁹. ערב קבלן מצד החתן היה הרב שמעון בלינער, ומצד הכלה הרב ארי' לבי חפץ. החותמים היו הרב יעקב הורוויץ והמזכיר הרב חאטשע פייגין.

החתונה נקבעה ליום שלישי, י' סיון תרצ"ב בעיירת הנופש לנדוואראו שבפולין הסמוכה לוילנא. ממכתב אדמו"ר הרי"צ עולה כי מקום החתונה נקבע דווקא למקום זה: "ומפני ההגבלות עכשיו בהנוגע לגבולין ותעודות, הגבלנו את מקום החתונה על אם הדרך בהתחנה לאדראווא במדינת פולין." סיבה נוספת נעוצה בדברי כ"ק אדמו"ר לרב גרשון בער גייקובסון, שמפני הקהל הרב שהיה בחתונת כ"ק אדמו"ר

6. תולדות חב"ד בפולין עמ' קמ"ד.

7. לקט הדברים ותולדותיה נכתבו בקובץ שי"ל בשנת תשנ"ז כתשורה לחתונת הרב אליעזר זאקליקובסקי.

8. ולהעיר שבשנת תשכ"ב "ויהי בשלושים שנה", אמר כ"ק אדמו"ר מאמר המיוסד על מאמר זה.

9. מצילום התנאים בספר מבית הגנים. כ"ק אדמו"ר ברשימותיו מעתיק את נוסח התנאים כפי נוסח הסופר.

שרר אי-סדר, ולכן החליט כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ לעשות את החתונה הבאה בצורה מצומצמת יותר¹⁰. סיבה שלישית לכך היא מפני המצב הכלכלי הקשה ששרר באותו הזמן בבית הרב.

כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ כתב שלושה סוגי הזמנות בהם הזמין את החסידים לחתונה, הזמנות גם נשלחו לחסידים שנמצאו מעבר למסך הברזל - ברוסיה. ההזמנה העיקרית הייתה באותו הנוסח שנכתב בהזמנה לחתונת כ"ק אדמו"ר והרבנית, וזה לשון תחילת ההזמנה:

"אודה לד' על כל הטוב אשר גמלני, ובחסדו הגדול זיכני בנשואי בתי הכלה המהוללה מ' שיינא תחי' עם ב"ג החתן ש"ב הנעלה מר מנחם מענדל הכהן שי' בן דודי הרה"ח המפורסם מוהר"ר משה הכהן שליט"א הארינשטיין, חתן הוד כ"ק אאזמו"ר אדמו"ר מהר"ש זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע.

החופה תהי' בעזה"י למז"ט ביום השלישי עשרה ימים לחדש סיון, הבא עלינו ועל כל ישראל יחיו, לטובה ולברכה, בעיר לאנדוואראו (פולין) . . ."

פרק רביעי: חתונות

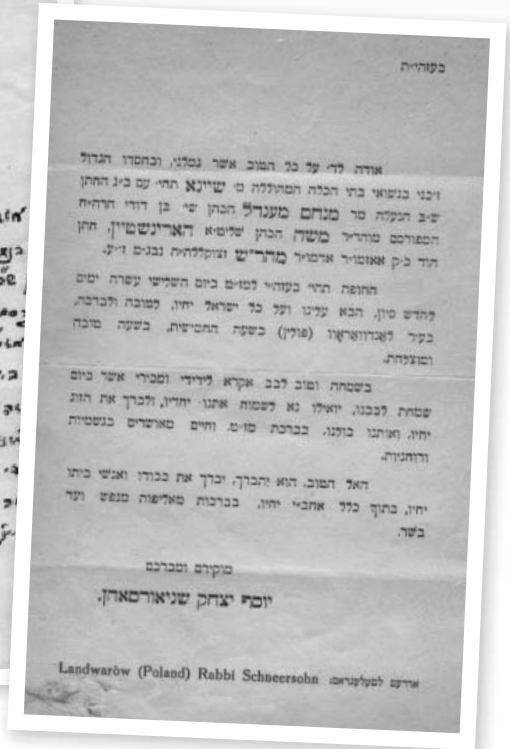
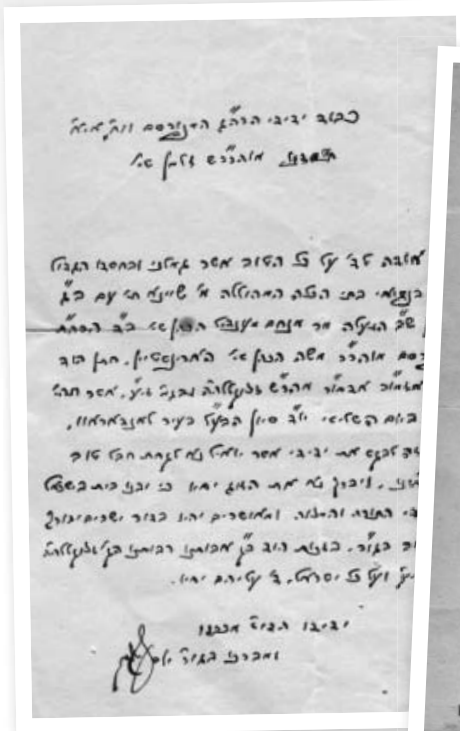
לפני חג השבועות¹¹ נסע כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ יחד עם משפחתו לעיירה לאנדוואראו שם השתכנו לקראת החתונה, יחד עמם הביאו שני גבאים בלבד, ר' דובער גראסבוים ורש"ז גורארי'. מלבדם היה גם ה'הויז בחור' משה אהרן מארגעל.

לחתונה הגיעו חסידים רבים¹² ואורחים חשובים, האורחים השתכנו בבנין גדול המשמש כמקום מגורי חיילים (הנקראת ברוסית 'קאזארמא'), את בניין זה שכרו לקראת החתונה, שם התאכסנו האורחים ושם גם נערכה שמחת החתונה עצמה. כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ ומשפחתו התאכסנו בבית אחר בעיירה ומשפחת הארינשטיין

10. ימי מלך ח"א עמ' 349.

11. בערב חג השבועות נסע כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ עם כ"ק אדמו"ר למקווה בטרקוי. בדרך פגעו הם בנושא דלילים מלאים מים ואמר כ"ק מוהרי"צ, שכשפוגשים מיים אומר הבעש"ט: כשפוגשים מיים יש לומר, שהבעל שם אומר שזהו סימן ברכה. ומפליא הדבר שדברים אלו ננתקו ללוח היום-יום לתאריך כ"א טבת הוא יום הולדתה של הרבנית שיינא הי"ד.

12. מזכרונות הרש"ז גורארי'. לידנו הגיע מכתב לכ"ק אדמו"ר מא' הנוכחים בחתונה, ר' פנחס שטיינגאלד מבית ים, וכך הוא כותב במכתבו (בתרגום ללה"ק): הייתי אצלכם בחתונה בלאדוואראו. היה שם אצלכם בחתונה גם ר' חיים עוזר גראזעשנקי ז"ל. זכורני עוד החסידות ש"ק אדמו"ר ר' יוסף יצחק אבר ביום חתונה ויום שמחת ליבו. וע"כ ענה לו כ"ק אדמו"ר במכתב (בתרגום ללה"ק) מיום ט"ו כסלו תשי"ט: **"היות וכתבתם לי כי הנכם זוכרים את מאמר החסידות ששמעתם מחמי כ"ק אדמו"ר ובפרט מאמר החסידות שאמר בחתונת בת הזקונים שלו הרבנית שיינא ע"ה, והרי חתונה היא זמן של רוממות הנפש והשמחה מביאה אז לגילויים מיוחדים, הרי זהו צינור וכלי להמשיך התעוררות רחמים רבים, בעת שמזכירים על הנ"ל אצל הציון הק' של חמי כ"ק אדמו"ר, כך שיומשכו כל בכל המצטרך בגשמיות וברוחניות."**

צילומי ההזמנות ששלח כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ לחתונה

בבית נוסף. הרש"ז גורארי' בזכרונותיו הוסיף וסיפר:

"רבים מהחסידים הקדימו לבוא ללאנדראוו כבר לפני חג השבועות בכדי לחוג את החג עם כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע, ולכן רוב מקומות הלינה היו כבר תפוסים לקראת החתונה. היה פעם שהגיעה קבוצת אורחים בשעת לילה מאוחרת והם נאלצו לישון על ספסלים עד שהאכסניה תסודר, בין הישנים על הספסלים היו אף חסידים ואנשי מעשה כאחי הגביר ר' הירשל גורארי' הי"ד חתנו של האדמו"ר מראדזין ומחשובי החסידים, והכל למען להשתתף בחתונת בתו של כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ".

ביום שלישי נערכה החופה, בשעה החמישית נערכה הקבלת פנים, ואילו החופה התאחרה מפני שחיכו לבואו של רבו של וילנא רבי חיים עוזר גארדזענסקי בעל שו"ת אחיעזר, בעת ההליכה לחופה התכסו לפתע השמים בעבים (על אף שקודם היה יום קיץ בהיר), ובאותו הרגע השתנה מראה פני כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ לגמרי והובחן על פניו עצבות, רצינות ומתיחות נוראה ואיומה¹³. קורא הכתובה בחופה היה

13. מזכרונות הרש"ז גורארי' כפר חב"ד גליון 595.

הרב מנחם מענדל קופערשטאך רבה של פאסטאו¹⁴.

ביום רביעי אחה"צ נערכה סעודת החתונה שנמשכה עד אמצע הלילה. בליל שבת נערכה סעודת שבע ברכות, וביום השבת התוועדות וסעודת שבע ברכות לכל האורחים. באחת מסעודות השבע ברכות רקד הגר"ע גארדזענסקי באריכות רבה יחד עם כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ.

תיאור מלא מהחתונה ומימי השבע ברכות, כותב כ"ק אדמו"ר ברשימותיו:

"מהנשאר בזכרוני סדר החתונה. לאנדוארוב.

כק"ש לא התענה ביום החופה. מסר להכלה ע"י מוסיא תי' שתאמר תילים (הרבה קאפיטלאך. איזה איני יודע. מ"מ). נוסח ההזמנות הועתק מההזמנות שלנו שהועתקו משל כק"ש¹⁵. בכלום הי' כתוב זמן החופה שעה החמישית בערב.

בשעה ה' הלכו - הלוך ונגן - כל הנאספים ובראשם כק"ש לקבלת פנים אל האכסניא של המחותנים והחתן. העמידו כיבוד קראו הכתובה - כתובה ע"י הרב מפוסטוב - עפ"י השאלה מכק"ש: שיינא כותבים במשפחתנו בשני יו"דין - קבלת קנין. חתימת העדים (הרבנים ר' לייב שיינין ור' גדליה וילענסקי נ"י). הנאספים שתו "לחיים" אבל לא המחותנים (עפ"י דברי כק"ש שכן יעשו). ביחד עם החתן - בנגונים - חזרה. הושיבו החתן ואביו (בתחלה גם כק"ש) בחדר מיוחד.

חכו בחופה לבוא ר' חיים עוזר גראדזענסקי נ"י. שבא לערך שעה 9. הוליכו את החתן - כק"ש אבי החתן וכו' - לבאדעקעניש¹⁶. משם כשהבדלות בווערות בידי המחותנים וכו' וגם כק"ש נשא אחת - בנגן נגון אדה"ז הידוע (ד' פעל¹⁷) הוליכו את החתן והעמידוהו תחת החופה. חזרו למקום מושב הכלה ויובילה ג"כ בהבדלות ובנגון הנ"ל אל תחת החופה - החופה תחת כפת השמים. בטבעת של זהב דוקא. צוה שיגררו מקודם הפראבע¹⁸. החתן ציוהו שיפשוט שעונו, זאפאנקעס¹⁹ ואם יש אצלו עוד איזה שוה כסף (ארנקי וכו'). גם התירו קשר עניבתו.

שושבינין הורים מב' הצדדים. סבוב. ברכה. קריאת הכתובה. שאר הברכות [כל הברכות אמרם כק"ש כל ז' ימי המשתה] שבירת הכוס למז"ט - אותו שבו קדשו - כמדומה, אחר קריאת הכתובה. הכוס שתה משה אהרן נ"י²⁰.

14. משנת תרצ"ג רבה של גלאובקע, ומשנת תרצ"ה מייסד קהילת חב"ד בחיפה ומשמש כרבה הראשון עד לפטירתו בז' אדר תש"ו. ע"פ הספר תולדות חב"ד בפולין.

15. כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ, וכן בהכל.

16. כיסוי פני הכלה.

17. ד' בבות.

18. החותם.

19. חפתים.

20. היהיז בחורי משה אהרן מארגעל.

אח"כ חזרה אל הבית (איני זוכר אם ג"כ בנגון) ובראש חתן וכלה. המחנותים עם הזוג לחדר האוכל ששם שתו חתן וכלה תה. צויה כק"ש שישתמטו אחד אחד מן החדר שישארו החתן וכלה לבדם. מפני כהנ"ל התחילה הסעודה בשעה מאוחרת ביותר. אמר כק"ש כיון ששני ברירות בדבר או שיקצרו בסעודה ביותר (עלות השחר לערך בשעה ב' אחר חצות) או להאריך, שיאריכו בסעודה עד אור היום. המחותן - ברכת המזון. כק"ש - הברכות. שתו הכוס אף שהאיר כבר. יום ד' אהה"צ סעודה. נמשכה עד קרוב לחצי הלילה. ברכת המזון גיסי ניי²¹. ברכות - כק"ש.

לא בכל יום ויום היו ז' ברכות. בש"ק לילה נכנסו אחדים להשלים למנין י' וברכו. בש"ק אהה"צ סעודה גדולה. ע"כ מהרשימה.

ביום השבת בשעת התפילה התעוררה בעיה עם העליות לתורה²², משום שמשפחת הארינשטיין הינם כהנים, והיה צריך לתת עליה לחתן ולאביו, ואת המפטיר לא היה שייך לתת מפני שהוא ניתן לכ"ק אדמו"ר מוהרי"צ שהיה נוהג לעלות לתורה למפטיר, ולכן הורה כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ לעשות שלא כמנהגו והורה להוסיף על העליות, וכך בעליית כהן ובעליית השמינית (שלפני מפטיר) עלו הרמ"מ ואביו.

לאחר התפילה נערכה סעודה גדולה לאורחים. ברשימות דברים של הרב יהודה חיטריק מסופר בשם המשב"ק ר' דובער גראסבוים שבסעודת יום השבת הוא שחך להגיש את הקוגל, ולכן ברכו ברכת המזון, אחרי שברכו שאל כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ אם אין קוגל ואז נזכרו שיש, כ"ק אדמו"ר והמסובים נטלו שוב את ידיהם ואכלו את הקוגל.

באותו הזמן שמע כ"ק אדמו"ר כמה סיפורים מהרבנית חיה מושקא אמו של החתן הרמ"מ ומחותנו כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ, אותם כתב ברשימותיו.

אף החסידים ברוסיא ערכו התועודיות וימי שמחה לכבוד החתונה, וכמו שמצינו במכתב ששלח הרא"ח אלטהויז לרבי הרי"צ, בו הוא מספר לו שבני משפחתו ברוסיא חגגו את ימי החתונה, ועל אף שבאותו הזמן ממש רדפו אותם צרות, לא שכחו על השמחה בבית רבי.

פרק חמישי: אצל חותנו כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ

לאחר החתונה נסע כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ לדרוזקעניק. ובחודש אב נסע הרמ"מ הארינשטיין לאוטוואצק²³, לקראת סיום חודש אב נסע אל כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ

21. הרשי"ג.

22. מזכרונות הרש"ז גורארי' כפר חב"ד גליון 595.

23. אג"ק כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ג עמ' כג.

יחד עם גיסו - כ"ק אדמו"ר, והם ליוו את כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ בנסיעתו וכפי שהוא כותב ביומנו: "נסעתי מביתי מדרוזקעניק ביום ד' לילה, אור ליום ה' פ' ר' ראה, כ"ק (ג) מנ"א בשעה חצי השתים עשרה לילה, ושני חתני הרב ר' מ"מ ש"י ור' מ"מ ש"י הצעיר נוסעים ללוני עד התחנה דרוזקעניק שהם כשמונה עשר קילעמעטר עם אָטא²⁴.

בתשרי תרצ"ג שהה יחד עם גיסו - רבינו בחצר חותנו, ברשימת היומן מתאר רבינו כמה מן המאורעות שאירעו:

ביום ב' דחג הסוכות לא אמר כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ דא"ח ברבים, אבל קרא לשני חתניו, כ"ק אדמו"ר וגיסו הרמ"מ הארינשטיין וחזר בפנים המאמר ד"ה טעמו וראו בשטריימעל ואבנט אבל בלא מטפחת. לאחר המאמר אמר כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ שיחה על דבר חג הסוכות.

ודבר נוסף מעניין מספר כ"ק אדמו"ר ברשימותיו, מאותו חג הסוכות, והוא: כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ קנה אתרוג מארץ ישראל לו ולהרמ"מ הארינשטיין בשותפות, בנוסף לאתרוג מקלאבריא עליו ברכו, וכ"ק אדמו"ר מוהרי"צ הורה שעניין זה צריך להיות בחשאי. אגב פעם סיפר כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ לרבי שאף לו הורה כ"ק אדמו"ר הרש"ב ליטול שני אתרוגים, אחד מקלאבריא ואחד מארץ ישראל, וגם אז הוסיף שלא לפרסם על זה.

הקשר המיוחד בין כ"ק אדמו"ר לגיסו מתבטא גם במסופר בימי מלך שלתפילות אצל כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ היו נוהגים כ"ק אדמו"ר וגיסו הרמ"מ להיכנס יחד ולשבת יחד בתפילה, והיה אף פעם ששניהם התפללו יחדיו מאותו המחזור.

הרב שניאור זלמן ע"ה גורארי' סיפר בזכרונותיו²⁵: באחד השנים שעשה הרב מענדל הארינשטיין בראש השנה בבית כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ, ראיתי אותו יורד מהמדריגות שהובילו לחדר כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ הוא פנה אלי ואמר לי: עכשיו יצאתי מחדרו של כ"ק אדמו"ר, ואזכה אותך בווארט ששמעתי ממנו עתה, "מהו ההבדל בין ראש השנה ליום כיפור? שבראש השנה צריך לענות את הגוף ("מדארף פייניקען דעם גוף") וביום כיפור אין צריכים".

בספר ימי מלך מסופר אשר נוהג היה לו לכ"ק אדמו"ר מוהרי"צ בכל שנה ושנה אשר ב'הקפות' בשמחת היה רוקד יחד עם שלושת חתניו, כשמסביבו עומדים כל החסידים. לאחר כמה סיבובים ספורים היה כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ חוזר לשבת (או לעמוד ליד הסטענדער), כאשר החתנים היו ממשיכים לרקוד, ובחדר הסמוך היו עומדים תלמידי הישיבה מביטים ורוקדים.

באג"ק של כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע מופיעים כמה אג"ק ששלח אליו, אחד

24. כפר חב"ד גליון 837.

25. הובאו בספר בכל ביתי נאמן הוא.

המכתבים המפורסמים ביותר הוא מכתב שכתב אליו בתאריך ג' תמוז תרצ"ה בו הוא כותב לו אודות חוש וכשרון הציור ומספר לו בהרחבה מה ששמע מאביו כ"ק אדמו"ר נ"ע אודות ג' תמונות שראה, וממאורעות התנאים של הוריו - ר' משה וראייתו הרבנית חיה מושקא בליובאוויטש. את מכתב זה הדפיס כ"ק אדמו"ר בקובץ שהוציא לקראת היארצייט של הרמ"מ הארינשטיין בכ"ה חשון תשי"א לעילוי נשמתם של הרמ"מ וזוגתו הארינשטיין.

כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ ביקר פעם בפאריז וכ"ק אדמו"ר והרמ"מ הארינשטיין עמדו

לצידו לעוזרו בכל, וכפי שסיפר ר' בערל לאקס: בשבתות כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ היה דר בבית הורי - הר"ר יעקב הי"ד ומרת ביילא ע"ה - שהיו גרים סמוך יותר לבית הכנסת, מפני שההליכה הייתה קשה לו. בשבת בבוקר היו מגיעים שני חתני כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ - כ"ק אדמו"ר והרב מנחם מענדל הארינשטיין - והם לוו את חותנם עד לבית כנסת, וכאמור, באותם ימים ההליכה הייתה קשה לו ולכן שני החתנים אחזו בו משני הצדדים כדי לתמוך בו בשעת לכתו.

ברשימת היומן מספר כ"ק אדמו"ר שבפורים תרצ"ח שהה כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ בפאריז ושלה משלוח מנות לו ולגיסו הרמ"מ הארינשטיין.

החותן כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ

פרק שישי: עם כ"ק אדמו"ר בפריז

לאחר חתונתם התיישבו הרמ"מ הארינשטיין וזוגתו בפריז. בתחילת חודש אדר תרצ"ג נסע כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ להתייעצות אצל הרופאים בפריז, וכך כותב מיום ועש"ק תרומה אל חתנו כ"ק אדמו"ר: "שמחת בתי וחתני גיטתך וגיטתך יחיו במדה גדולה. הטע"ג קבלו כחצי שעה קודם ביאת הפיעוד (רכבת).". בשנת תרצ"ג לאחר עליית המפלגה הנאצית לשלטון בגרמניה, עקרו כ"ק אדמו"ר והרבנית מברלין ובאו

לגור בפריז - בסמיכות להרמ"מ וזוגתו הארינשטיין, הם עזרו להם בהתאקלמות בעיר החדשה, דרו בסמיכות זה לזה ולמדו יחד²⁶.

בשנת תר"צ רבינו עבר דירה לכתובת אחרת, והרמ"מ הארינשטיין וזוגתו שיינא עזרו להם במציאת הדירה, וגם הם עברו לגור בסמיכות לדירה זו, וכפי שכותבת הרבנית חיה מושקא ע"ה לחמיה וחמותה - רלוי"צ והרבנית חנה שניאורסון ליקטרינוסלב בתאריך כ"ז אייר תר"צ:

"סוף כל סוף שכרנו דירה קטנה לפני כמה ימים, שני חדרים ושירותים ומטבח . . בקומה השלישית, עם מעלית, כל הנוחיות, אחותי הקטנה וגיסה נטלו חלק גדול בחיפוש גם הם מצאו דירה, חדר שירותים ומטבח, לידינו, ונמשיך להיות לא רחוקים זה מזה, עבורינו זה חשוב . . שיינדל מבקשת למסור ד"ש לבבי²⁷". הכתובת שהייתה רשומה על מכתב זה היא: ריו בולארד 9 פריז.

כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ היה שולח לכ"ק אדמו"ר ואליו בקביעות מכתבים וכן קונטרסים ומאמרי חסידות שיו"ל באותו הזמן, לעיתים (כבשנת תרצ"ג) הדואר היה מגיע להרמ"מ והוא היה מעביר לכ"ק אדמו"ר, לעיתים (כבשנת תרצ"ז ועוד) הדואר היה מגיע לכ"ק אדמו"ר והוא היה מעביר לגיסו הרמ"מ, ולעיתים הדואר היה מגיע לשניהם במקביל. אירע וכ"ק אדמו"ר מוהרי"צ אף ביקש מכ"ק אדמו"ר ללמוד את המאמרים עם גיסו הרמ"מ הארינשטיין²⁸.

הרמ"מ הארינשטיין עצמו היה כותב רבות מכתבים לחותנו²⁹, ופעם כתב כ"ק אדמו"ר

26. מעניינת ההתבטאות שכתב כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ ביום י"ג מ"ח תרצ"ז לחתנו כ"ק אדמו"ר: "כי אתה וגיסך הנכבד חתנינו היקר שי' טרודים וצריכים הכנה מרובה".

27. קובץ ארכיון לוי יצחק, קה"ת תשס"ד

28. וראה לדוגמא: במכתבים לכ"ק אדמו"ר:

מצורף לזה הנני שולח לך העתק מכ' לפרעסיץ, ותראנו גם לגיסך חתני היקר שי'.

ובבקשה ליתן גם לגיסו הנכבד חתני היקר הרמ"מ שליט"א הכל (מאמרי דא"ח שנאמרו בחג הפסח תרצ"ז) ללמוד, או תלמדו יחד. (ממכתב כ"ז ניסן תרצ"ז).

(והמאמר) הג' שבעה דרכים הני שולח לגיסו הנכבד חתני היקר הרמ"מ שליט"א. (ממכתב כ"ג אייר תרצ"ז).

בין הכתבים תכריך העתקות ישנו מאמר וירד מצרימה אנוס עפ"י הדבור, ועוד איזה מאמרים בהגדה, את אשר כתבו הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק זצוקללה"ה נבג"מ ז"ע בהיותו בחג הפסח תרס"א . . . תוכל ללמדם וליתן לגיסך הנעלה חתני יקירי וחביבי הרמ"מ שליט"א הכהן. (ממכתב י"ג ניסן תרצ"ח).

טוב הדבר שמראה המכתבים תוכנים לחתנינו היקר גיסו הנכבד מוהרמ"מ שליט"א. (ממכתב י' שבט תרצ"ט) בבקשה לתת כל החומר (המאמרים ד"ה וקבל היהודים ואנכי ה' אלקיך) למקרא לחתני יקירי גיסו הנכבד שליט"א. (אגרת ה'תרמ"ב).

ימים אלו גמרתו סידור ח"א מהמאסר הרביעי . . . ואפשר הדבר אשר היום או מחר יושלח לו העתקה לביקור. אבקשו כי כל הנשלח לו, הן התכריך העבר הן העתיק והנשלח לביקור, לתת לחתני יקירי גיסו הנכבד הרמ"מ שליט"א למקרא. (אגרת ה'תר"נ).

וכן בתחילת המכתב הארוך הנודע אל הרבנית חיה מושקא: די פאריגע ואך האב איך גישריבין א בריף צו אחותך היקרה בתנו שיינדעלע תי' וגיסך חתנינו היקר הרמ"מ שי'.

29. כפי שמצויין באג"ק חט"ו. ולדוגמא ראה מכתב ז' טבת תרצ"ט: "היום אצלי יום מרום, קיבלתי מכתבים מכ"מ, ומשינא ורמ"מ יחיו".

כ"ק אדמו"ר בעת מגוריו בפריז

מוהריי"צ לאחד "חתני רמ"מ שי'
הכהן סיפר לי בשם חתני הרב
רמ"מ שי".

בתקופת שבתו בפאריז התעסק
הרמ"מ בעזרה לכ"ק אדמו"ר
שניהל משם את כספי חצר
ליובאוויטש ובסיוע לחותנו כ"ק
אדמו"ר מוהריי"צ, וכפי שעולה

מכמה מכתבים שכתב כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ לחתנו כ"ק אדמו"ר ולדוגמא: "כן
למסור לגיסתך הכבודה בתנו היקרה מ' שיינא תי' רשות פתיחת המכתבים הבאים
עם המחאות, ואשר גיסך הנכבד חתנינו היקר שליט"א יואיל להטריח לרשום כפי
אשר תגיד להם וגוף המכתבים לשלוח לפה, כן לסדר אשר גיסתך הכבודה וגיסך
הנכבד בתנו וחתנינו היקרים יחיו יוכלו לקחת מן הקופה ככר אשר יודרש להם לקיים
את אשר אבקשם"³⁰.

וכן במכתב מח"י אייר תרצ"ח אל בתו הרבנית חיה מושקא: "כיון שכל הדואר מגיע
תמיד ע"ש אישך הנכבד חתנו היקר - הרי מפעם לפעם ימסרו לגיסקם הנכבד
חתנו היקר הרמ"מ שליט"א הארינשטיין. ודאי אישך הנכבד שליט"א יהיה מרוצה
מך. אני מניח שהוא ישמח ודאי אם אשחרר אותו מכך לגמרי . . ."

במכתב מוסווה משנת תרצ"ט דן כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ עם חתנו כ"ק אדמו"ר על
ההתכתבות בענין מעות הקופה האם הם צריכות להיות ברמז בלבד או שאין צורך
להיזהר. במכתב הוא מביא את דעת הרמ"מ הארינשטיין שאין צורך להיזהר כי בין
כה אינו ניכר כלל מה שנמצא בקופה או במכתב:

"זה כשבועים אשר ראיתי פירוש חדש בענין עצי גפר דתיבת נח, כל המפרשים
הראשונים והאחרונים ס"ל דהכוונה בעצי גפר שהוא עץ קשה ועב, במילא אינו ניכר
כלל מה שנמצא בתוך התיבה, היינו דדפנות התיבה מכסים על כל החי' והבמה שהיו
בה, וכן פירש הרממ"ה³¹ הכהן . . ."³²

אגב פעם סיפרה הרבנית הצדקנית מרת חיה מושקא לא' המשב"קים: "יש לנו מגש
מהצמח צדק, שהארינשטיין העניקו לנו במתנה. אלא שמעולם לא השתמשתי בו
להניחו מתחת לפמוטים. שכן, כיצד ראויה אני, "א פשוט'ע פרוי", להשתמש בדברים
שכאלו. אני רק מסתכלת על זה ואז אני מרגישה קשורה למשפחה"³³.

30. אג"ק חט"ו עמי רס"ד.

31. הרב מנחם מענדל הארינשטיין הכהן.

32. אג"ק חט"ו עמי שט"ז.

33. קובץ הרבנית בהוצאת ועד תלמידי התמימים העולמי.

פרק שביעי: בתקופת השואה

לאחר שהם קיבלו ידיעות מאוטוואצק שמצב בריאותו של אבי משפחת הארינשטיין - הרב משה התדרדר, הם נסעו לשם כדי לעוזרו ולסומכו, ולכן בזמן פרוץ המלחמה שהו הרמ"מ וזוגתו בבית משפחת הרב משה הארינשטיין באוטוואצק, וכשכ"ק אדמו"ר מוהרי"צ עזב את פולין הם לא יכלו לעזוב עמו יחדיו את פולין משום שלא הייתה להם אזרחות זרה מלבד אזרחות פולין.

הרב משה נפטר בתאריך כ"ח באדר תש"א ומנ"כ באוטוואצק.

הרמ"מ וזוגתו שלא נפקדו בפרי בטן, גדלו בביתם את אחיינם בן ר' קלמן ושרה ליס שהתייתם מהוריו ושמו יקותיאל יעקב יוסף³⁴. ילד זה נספה אף הוא בשואה.

בחודש אדר שני ת"ש פנה הרמ"מ אל הרב מרדכי חפץ ששהה בריגא, וביקש ממנו לשלוח אליו מצה שמורה לפולין, וכפי שכותב הרמ"מ אל כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע ביום כ"א אד"ש: "פ"ש מחתנא דבי נשיאה [הארינשטיין] . . בקשו לשלוח להם מצה שמורה". ועל כך ענה לו כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ: "תודה רבה עבור ששלח . . מצה שמורה לבתי וחתני הרמ"מ שליט"א³⁵.

במשך כל אותו הזמן המשיך כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ ממקום שבתו בארה"ב בקשר מכתבים עם חתנו ובתו שבאוטוואצק, ושלח להם חבילות סיוע רבות כפי שנכתב באג"ק שלו, וכפי שעולה גם ממכתבו מיוחדש ניסן תש"א לר' פנחס ורחל לנדא אחות וגיס הרמ"מ הארינשטיין ששהו בירושלים:

"ביום ה' העבר קבלנו מכ' מגו"א חתנינו הרמ"מ שי' ומגיסתם בתנו שייגא תי' אשר הי' בדרך כב' חדשים וכותבים כי ת"ל שלום להם ומקבלים את החבילות ששולחים להם, כן בכל עת שיש ביכולתם כותבים - כמוכן אשר לא בכל עת רשאים לכתוב - אנחנו כותבים אליהם מדי שבוע וכפי הנראה אשר אינם מקבלים את כולם, כן היו עם המכתבים שלכם אשר שלחנו אליהם ולא קבלו, רק את ההעתקות - כי שלחנו גופי המכתבים לבד וההעתקות לבד, וישמחו עליהם שמחה גדולה ובשבוע העברה - ביום ה' העבר - שבו ביום קבלנו מכתבכם, כתבנו אליהם, ונכון הדבר שתכתבו אלינו לעתים קרובות יותר ואנחנו נשלח אליהם וישמחו לשמוע מכם בשו"ט בגשם וברוח."

וכן במכתב נוסף אל הזוג לנדא מב' חשון תש"ב מספר כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ:

"מבתנו וחתנינו יחיו או"ג יחיו הננו מקבלים מכתבים ות"ל שלום להם. לפעמים מתאחר קבלת מכתב איזה שבועות ואח"כ מתקבלים איזה מכתבים יחד, הם כותבים

34. ראה מכתב כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ מתאריך ט' מר חשון תש"ב.

35. אג"ק מוהרי"צ ח"יב עמ' לג.

רק מכתבים גלויים ואנחנו אליהם כותבים מכתבים סגורים, וכשאנו מקבלים מכתב מב"ד וח"ד יחיו הננו שולחים אליהם את גוף מכתבם ובעוד ימים אחדים הננו שולחים אליהם גם העתקה ממכתבם פן נאבד גוף המכתב ותתקבל ההעתקה."

פרק שמיני: ניסיונות ההצלה

עוד בתחילת שנת ת"ש עסק כ"ק אדמו"ר ממקום שבתו בפריז בהצלת המשפחה וכפי שכתב במכתב מתאריך כ"ה תשרי ת"ש:

"רב יקר! הננו להודות לכבודו על מכתביו מה 22 וה 25 האחרון. אין לנו כל חדשות מהורינו. ממכתב של מר .. נודע לנו שלא התאפשר להם לעזוב את וורשא, ואנו מאד דואגים לשלומם.

ברצון הייתי נותן לכבודו את כל תאריכי ומקומות הלידה של משפחתנו כפי בקשתכם, כדי להקל עליכם בקבלת הרשיונות האמריקניים. לדאבוני איני יודע אותם כולם חוץ מאלו: מענדל הארנשטיין נולד 1905 בביאנושפאל; שינא הארנשטיין נולדה 1904 בלובאוויץ; ח"י מוסי' שניאורסאהן נולדה 13 במאוגוסט 1901 בסמאלענסק מיוסף ודינה מענדל שניאורסאהן נולד 1 במרס 1895 מלויק וחנה ינובסקי בניקולייב..."

מאמצים אלו התגברו לאחר בוא כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ לארה"ב, אז פתח במסע קדחתי להצלתם, אגרות רבות נכתבו להרבה בעלי השפעה שיוכלו לעזור ולהציל, אגרות אלו נדפסו בסדרת אגרות קודש של אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע, וסיפור ניסיון הצלתם נכתב במבוא לאג"ק אדמו"ר הרי"צ ח"ה ובהי"ב עמ' ט). לבסוף הצליח כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ לקבל בעבורם ויזא לאמריקא, מכיוון שנשלחה בקשה להביא את הרמ"מ הארינשטיין מאירופה לאמריקא לשמש בארה"ב כרב ומנהיג רוחני, אך בויזא לא היה שימוש, כי כבר לא היה שייך לצאת מאירופה הכבושה.

בחלק גדול מהמכתבים מבטא כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ את צערו מזה שהם עדיין באוטוואצק, ותקוותו להוציאם משם, וכפי שכותב במכתב מתאריך ד' אייר ת"ש למהרש"לי"א:

"יש לי צער גדול ויסורים מבתי שיינא תחי' ובעלה חתני ר' מנחם מענדיל שי' בן דודתי מרת ח'י' מושקא תחי' שעודנם בעיר אוטוואצק וכל מה שהשתדלנו להביאם לפה עדיין לא הצליח . ."

ובמכתב להר"י כשדן מתאריך ט' במר חשון תש"ב מבקשו כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ לסייע בהצלתם:

"יודע הוא אשר בתי, בת הזקונים, מרת שיינא תחי' עם בעלה חתני - בן דודי ודודתי

- מוה"ר מנחם מענדיל שי' הארענשטיין נשאר בפולין בעיר אטוואצק בבית דודי ודודתי מחותני ר' משה שי' ומחות' מרת חי' מושקא תחי' הארענשטיין, ובמשך הזמן הזה כבר הי' לי וויזות עבורם לארצות הברית, וכל העיכוב הוא מהעדר רשיון היציאה, וכל התעסקותי בזה עד כה עלה בתהו.

זה כימים אחדים אשר אחד הגיד לי אשר כבוד מלכם הוא בידידות עם מושל אשכנז או עם הקרובים אליו ואם כבוד מלכם הי' מבקש שיתנו למר מנחם מענדיל ולאשתו שיינא הארענשטיין והילד - היתום יעקב יוסף המחונך אצלם רשיון לנסוע ולבא למדינת בזה טובה היו ממלאים בקשתו.

ובזה הנני פונה אליו האם אפשר הדבר למצוא מישהו שימליץ טוב לפני כבוד מלכם לעשות כדבר הזה ולהשיג עבורם ויזה למדינתם הטובה, וכמובן אשלח בעזה"י כל אופני בטוחות שלא יהיו ח"ו למעמסה על מי שהוא, ואשלח בעזה"י למדינתם הוויזות שלהם להכנס לפה ארצה"ב. ידעתי כי למותר לבקש ובה כי יודע הוא עד כמה נוגע דבר הצלה זו בנפשינו ובנפשם ממש והנני לבקשו אשר אם רק יש איזה אפשרות בזה יואיל להודיעני תומ" בתלגרמה, ואם יהי' נחוץ איזה הוצאה בזה - אפילו על ספק יוציא על חשבוני ויודיעני ואשלח. בתודה רבה".

אך כל ההתעסקויות לא הועילו, וכפי שנכתב בהערות לאג"ק חיי"ב עמ' ט':

"עוד בהיות כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ בריגא הסכימה ארה"ב לתת להם ויזה לבוא לארה"ב, אך עדיין לא הספיק כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ לקבלו עבורם. ביום א' אד"ש כותב הר"מ חפץ אל כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ: "ביום עש"ק קבלתי מכתב מאטוואצק מחתן כ"ק אשר הוא מבקש אשר ישלח את היוזע שלהם לטריעסט, וכן להודיע להקאנסול של איטליא בעיר ווארשא אשר נמצא בעדם ויזע לאמעריקא, אשר זה יכתוב הקאנסול דאמעריקא דפה".

הרמ"ח מילא בקשתם, אך באגרת י"ב אד"ש כותב אל כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ: הקאנסול אמר אשר שלח לבערלין, ע"כ הם צריכים לפנות לבערלין. ובאגרת ו' ניסן: "כתבו להקאנסול אמעריקאנית בבערלין והם לא קבלו מהקאנסול שום תשובה, כי הקאנסול הנ"ל איננו משיב על מכתבי.

פשר דבר שילוח היוזה לברלין מסופר באגרת שלאח"ז: "מכאן השתדלו שישלחו להם את הוויזות לברלין שיוכלו לנסוע דרך איטליא, אך כיון שהתברר שאי אפשר להשיג את היוזה מהשגרירות שבברלין, התחילו להשתדל מיד בדבר שילוח ויזה נוספת לשגרירות שבנפולי. אחר שהגיעה היוזה לנפולי שלח להם כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ כרטיסי אניה ורכבת, על כך כותב הרמ"ח באגרת חיי"ב: "הטעלעגראם בשבוע העבר קבלתי... להודיע לבתו ולחתנו כ"ק באטוואצק ע"ד שילוח להם שיפם קארטע ובאן בילעט, ווארשא נעאפאל ע"י איטלי לין, דרך מינראדאם בערלין".

ובמברק כ' אייר מודיע: "מבתם, מכתב קיבלו מנעאפאל לבוא לקבל הויזעס'.

אך לפתע נפסקה דרך הנסיעה מאיטליה לארה"ב, וכפי שמודיע הרמ"ח באגרת ח"י באייר: "עתה נפסק הדרך מאיטליה, שאין הולך משם הספינה". ובג' סיון: "מצד איטליה אין נותן רשות לנסוע דרך ארצם ... על שבת זו בא לפה מר קלמן פאפענהיים ואמר אשר גם יושבי עסטרייך אינם נותנים רשות לנסוע דרך איטליה, אך הם נוסעים מווינען דרך יוגאסלאווי או דרך אטען".

בהגיע הידיעות לכ"ק אדמו"ר מוהרי"צ כותב מברק בג' סיון: "המצב הנוכחי דורש שהרמ"ד ישלח מיד ויזה לטבית להארנשטיין. אנו נשתדל גם להשיג ויזה איטלקית. מציע שיסעו דרך ריגא. להודיע זאת לילדים.

כל זאת לא הועיל. גם ההשתדלות הממושכת ע"י וואשינגטון על השגרירות בברלין, ובלשונו של כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ לעיל ח"ו אגרת איתקצו: "במשך הזמן הזה כבר הי' לי וויזות עבורם לארצות הברית, וכל העיכוב הוא מהעדר רשיון היציאה, וכל התעסקותי בזה עד כה עלו בתהו".

פרק תשיעי: הידיעות המרות

לאחר סיום המלחמה לא הגיעו ידיעות ממה שנעשה עם בני הזוג הארינשטיין וכ"ק אדמו"ר פתח בחקירה נמרצת שלבסוף נמצא ממנה שהרמ"מ הארינשטיין נרצח בכ"ה חשוון תש"ג ורעייתו ביום ב' דר"ה באותו השנה.

להלן לקט מכתבים על בירור גורלם:

ב"ה כ"ב שבט, תש"ז

הנכבד מאד מר היטלר ברסקי

שלום וברכה!

לפני זמן כתבתי לו. כיון שאינני בטוח שהמכתב הגיע, הנני כותב שנית.

את המכתב כותב אליו גיס של מענדל הארינשטיין. הנני פונה אליכם בבקשה הבאה: הגיע לכאן מכתב מאחת בשם לאה ציבוליארוז שכעת יאנא ציבולסקא, היא כותבת שבאפריל שנת ארבעים ושנים . . . ברחו בני משפחת הארינשטיין מגיטו אוטווצק ליער, האם זו אמת? גיסי מרת גורארי סיפרה לי, שהוא הי' באוטווצק באותו זמן, לכן הנני משער שידע מה קרה אתם אז.

הנני מקווה שיענה לי מיד והנני שולח לו את תודתי מעומק הלב מראש.

חי"ק

לחמי שליט"א לא סיפרנו בינתיים בנוגע לכל זה.

ב"ה, ט"ו תמוז, תש"ח

אל הקהילה היהודית בוורשה, פולין

שלום וברכה!

אכיר לכם תודה אם תכתבו לי המידע הבא אודות גיסתי ומשפחתה:

(א) יום השנה, (ב) היכן נספו, (ג) באלו תנאים. שם גיסתי: שיינא (סוני') הארינשטיין (שם הלידה שניאורסאהן). בעלה: מענדל הארינשטיין. אם בעלה:מוסיא הארינשטיין. Otwock, Cliniecka4. כתובתם האחרונה באטוואצק בציפי' לתשובתכם המיידית ובתודה מראש, חי"ק

ב"ה, כ"ח תמוז, תש"ח

גב' מאד נכבדה ס. טוקר תחי'

ברכה ושלום.

מכתבה מה-15 התקבל ומפליאותי מדוע אינה עונה על השאלות שלי אודות יום השנה של (1) סוני' הארינשטיין. (2) השנה של בעלה (3) כיצד סייעה להם. (4) היכן הם היו ושאר השאלות.

לכאן הגיע מכתב שהם כולם בכלל ברחו לפרטיזונים ביערות והם היו כולם יחד ולא לחוד.

אקוה שתענה על כל השאלות. . .

ב"ה, ב' מנחם אב, תש"ט

מר מרדכי אונרד שי'

שלום וברכה!

היום קבלתי את מכתבו מ-22 ביוני, שהי' יחד עם מענדל הארינשטיין בטרבלניקה ויש לו שליחות ממנו. מענדל הארינשטיין הי' גיסי, ואכיר לו תודה אם יכתוב לי מיד כל מה שיודע אודותו ואודות אשתו סוני', היכן היו בזמן האחרון, מה אירע אתם, היום המדוייק של השנה שלו והשנה שלה, מה אירע עם אמו של מענדל וכיצד הגיעו לטרבלניקה. ככל שידייק ויפרט בכתיבתו אלי, כן תגדל הכרת התודה שלי.

הנני מצפה לתשובתו המדוייקת והמהירה, ואם אפשר בדואר אויר, ואני מודה לו מראש
חי"ק

ובמכתב מאותו חודש:

אחרי חקו"ד קבלתי מכתב מוארשא מאיש החותם עצמו מרדכי אונראד וכותב שהי' ביחד עם גיסי ואמו הי"ד בטרעבלינקע והיאר"צ שלהם הוא של אחות אדנ"ע י"ד אלול, בנה הוא גיסי כ"ה חשון, ואשתו גיסי יום שני דר"ה. איני יודע מצב הבריאות של משפחת לנדא ואל בינתו אשען - להחליט אם כדאי להודיעם עד"ז ואם יספר להם נא להודיעני עד"ז. . הנני ממשיך בחקו"ד ע"ד הנ"ל. חי"ק

פרק עשירי: משפחתו

לרב מענדל ע"ה הארינשטיין היה אח אחד ושלוש אחיות:

האח הגדול היה ר' שמואל הי"ד. מנהל מחלקה בקהילה היהודית בורשא, זוגתו הייתה ברניא ממשפחת הגאון הגדול רבי יעקב געזונדהייט רב ואב"ד ורשא בעהמח"ס תפארת יעקב עמ"ס גיטין וחולין ועוד. נולדו להם שני ילדים אורי ומרים. ר' שמואל וזוגתו נספו בגטו ורשא בשנת תש"ג ובנם אורי נספה באותה שנה במחנה טרבליניקה. בתם מרת מרים תחי' יובל (טייכמן) ניצלה מהמלחמה ומתגוררת היום בארץ ישראל.

אחות נוספת, מרת שרה התחתנה בזו"ר עם ר' שמואל רובינשטיין ובזו"ש עם ר' קלמן ליס שהיה מחנך ילדי ונערי ישראל ומשורר ידוע, ונולד להם בן יחיד בשם בשם יקותיאל יעקב יוסף. לאחר שיעקב יוסף התייתם בקטנותו, גידלו אותו הרב מנחם

מענדל הארינשטיין וזוגתו, וכדלעיל.

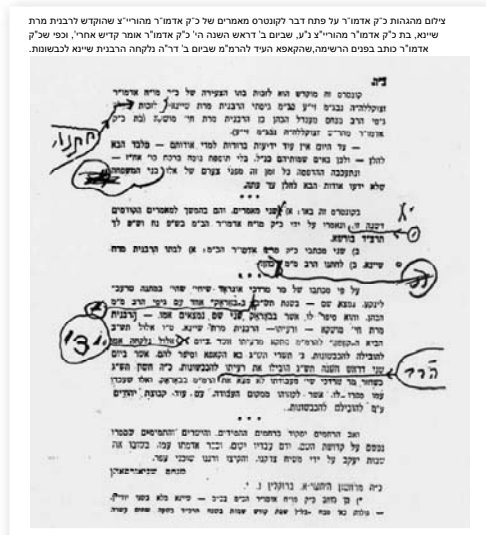
אחות נוספת, מרת רחל התחתנה עם ר' פנחס לייב לאנדא, ולהם נולד בן יחיד בשם זלמן דוד³⁶, הם עלו לגור בירושלים שם נהרג בנם בקרב ירושלים במלחמת העצמאות ביום י"א תמוז תש"ח. הי"ד.

האחות הצעירה, מרת לאה, נפטרה בצעירותה.

בן משפחתו היה הרב שלמה מלצר, שהתחתן עם בתו של החסיד הנודע, הרב נתן ע"ה גורארי'.

פרק אחד עשר: לזכרם

על קברו של הרב משה הארינשטיין באוטוואצק הקימה בתו מרת רחל לנדא מצבה ובה היא מזכירה את כל בני משפחתה שנספו בשואה, ביניהם את הרמ"מ וזוגתו. וזה נוסח המציבה: "ציון לנפשות יקרות פ"נ איש צנוע ירא ושלם עם אלהים ואנשים ענף עץ אבות קדושים מהר"ר משה בן שואל זלמן הכהן לבית הורנשטיין חתנא דבי נשיאה של הגה"ק מה"רש שניאורסון ז"ל אדמו"ר מליובאוויטש בנו של הגה"ק מהרמ"מ ז"ל בעל הצמח צדק. תהא נפשו צרורה בצרור החיים ביחד עם נשמות בני משפחתו

גהות כ"ק אדמו"ר לפתח דבר על הקונטרס

ששמותיהם נקובים להלן, שהושמדו ביחד עם בית ישראל בפולין, ע"י חלאת המין האנושי עושי דברו ושותפיו של עמלק הצר הצורר הטמא באדם ימח שמו וזכרו לעולמי עד. ואלה שמות בני משפחתו. . בן ר' משה: מנחם מנדל ואשתו שינא בת מדברנא דאומתיה הגה"צ מהר"י"צ שליט"א אדמו"ר מליובאוויטש".

פעם כתב רבינו במכתב: "גם אני אבדתי בשואה קרובים יקרים", כשכוונתו גם אל גיסו וגיסתו בני משפחת הארינשטיין.

36 במכתב מב' חשוון ה'תש"ב כותב כ"ק אדמו"ר מוהר"י"צ למשפחת לנדא: "נהייתו לשמוע אשר בנם מר דוד שי' לומד. . יתן השי"ת ויהי יר"ש וחסיד וגדלוהו לתורה חופה ומעשים טובים"

כ"ק אדמו"ר נהג להגיד קדיש ביום ב' דר"ה לזכר גיסתו. ועל מציבת הרבנית חיה מושקא הוסיף כ"ק אדמו"ר את שם אחותה בלשון הזה: "ולז"נ הרבנית הצדקנית מרת שיינא הי"ד".

ביום היארציי"ט של הרמ"מ הארינשטיין ביום כ"ה מר חשון תשי"א - היאצ"ט הראשון לאחר הסתלקות חותנו כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע - הוציא כ"ק אדמו"ר קונטרס שהוקדש לזכותם, וכך כותב רבינו בפתח דבר:

"קונטרס זה מוקדש הוא לזכות בתו הצעירה של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע הכ"מ גיסתי הרבנית מרת שיינא ולזכות חתנו גיסי הרב מנחם מענדל הכהן בן הרבנית מרת חיי מושקא (בת כ"ק אדמו"ר מהר"ש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע) - עד היום אין עוד ידיעות ברורות למדי אודותם - מלבד הבא להלן - ולכן באים שמותיהם כנ"ל, בלי תוספת נוסח ברכת כו' אח"ז - ונתעכבה ההדפסה כל זמן זה מפני צערם של אלו מבני המשפחה שלא ידעו אודות הבא להלן עד עתה.

בקונטרס זה באו שני מאמרים . שני מכתבי כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ: א) לבתו הרבנית מרת שיינא. ב) לחתנו הרב מ"מ הכהן . . על פי מכתבו של מר מרדכי אונראד שיחי, שהי' במחנה טרעבלינקע, נמצא שם - בשנת תש"ב - ב"באראק" אחד עם גיסי הרב מ"מ הכהן. והוא סיפר לו אשר בבאראק שני שם נמצאים אמו - הרבנית מרת חיי מושקא - ורעיתו - הרבנית מרת שיינא. ט"ו אלול תש"ב הביא ה"קאפא" להרמ"מ פתקא מרעיתו אשר ביום יד' אלול נלקחה אמו להובילה להכבשונות. ג' תשרי תש"ג בא הקאפא וסיפר להם, אשר ביום שני דראש השנה תש"ג הובילו את רעיתו להכבשונות. כ"ה חשון תש"ג כשחזר מר מרדכי שיי' מעבודתו לא מצא את הרב הרמ"מ בבאראק. ואלו שעבדו עמו ספרו לו, אשר לקחוהו ממקום העבודה, עם עוד קבוצת יהודים, ע"מ להובילם לכבשונות

ואב הרחמים יפקוד ברחמים החסידים והישרים והתמימים שמסרו נפשם על קדושת השם, ודם עבדיו יקום, וכפר אדמתו עמו, בשובו את שבות יעקב על ידי משיח צדקנו, והקיצו ורננו שוכני עפר" חיי"ק.

שער רביעי

חידושי תורה מסבו זקנו של סב החתן
הרב הגאון אהרון שוויכה זלה"ה

הרב אהרון שוויכה זלה"ה נולד בארם צובא בשנת תק"ץ לערך לאביו רבי אברהם. ביום י"ד ניסן שנת תר"ט נשא לאשה את הרבנית צלחה בת יעקב סתהון. בניו היו יעקב, אליהו (סב סבו של החתן), והרב מנחם. היה אחד מרבניה הגדולים של ארם צובא ואף נתמנה לרבה הראשי. זכה להעמיד תלמידים הרבה, חיבר ספר שו"ת הלכה למעשה (כת"י), וכמה מפסקיו הוזכרו אצל מחברים אחרים. מלבד גדלותו בתורה היה משורר גדול וחיבר כמה פיוטים. נפטר בט"ו תמוז שנת תרמ"א. זי"ע. החידו"ת דלקמן פורסמו ב"המאסף" גליון מ"ה בירושלים שנת תרנ"ז.

בדין דיין שטעה האם מעבירים אותו מהדיינות

יש לחקור ולשאול אם טעה הדיין בדין אחד או שנים ופסק להיפך האם מסלקין אותו מהדיינות שלא להורות עוד, כדין שוחט דאיתא בסנהדרין שהוא טבחא דנפקא טריפא מתותיה ידיה פסליה ר"נ ועבריה ע"ש. ופסקו מר"ן בחו"מ סי' ל"ד סעיף ו' ובי"ד סי' קי"ט א"כ הוא הדין לדיין נמי אם הורה שלא כדין שמעבירין אותו מהדיינות עד שיעשה תשובה הראויה לו כדין שוחט, או דילמא דשאני הדיין מדין שוחט.

ולכאורה נראה דגם הדיין הממונה לדון וטעה בדבר משנה או בשיקול הדעת דמעבירין אותו, ומנא אמינא לה מההיא עובדא דאיתא בב"ב דף קע"ד ההוא דיינא דאחתייה למלוה לנכסי דלוה מקמי דלתבעיה ללוה סלקיה רב חנן אמר רבא מאן חכים למעבד כי האי מלתא אי לאו ר"ח קסבר נכסין דאניש אנון ערבין ביה וכו' ופי' הנ"י שם שר"ל שמסלקין את הדיין מלדון ולהורות עוד דס"ל לר"ח כמו שטעה בדין זה יטעה בדין אחר וכן פירש הפרישה בסי' צ"ח שרב חננין סלקיה להדיין הזה שטעה שלא לדון עוד מכאן ולהבא וכ"נ מדברי הרא"ש דרב חננין סלקיה להדיין הזה שטעה שלא לדון עוד ויותר מבואר להדיא בקיצור פסקי הרא"ש שכתב וז"ל דיין שירד לנכסי דלוה קודם שהודיעו ללוה לאו דיינא הוא וצריך לסלקו ע"כ. וליכא למימר דדוקא באותו הדין שהוא פשוט הרבה לכך סלקיה ר"ח דס"ל כמו שטעה בדין זה יטעה בדין אחר אבל אם טעה הדיין בשאר דינים אין מסלקין אותו דליתא דהא התם קאמר תלמודא מאן חכים למעבד כי האי מלתא אי לאו ר"ח קסבר נכסי דאניש וכו' משמע שדבר זה אינו פשוט כ"כ אי לאו ר"ח דגברא רבא הוא ויודע זה הדין ואפי' שאינו פשוט כ"כ סלקיה רב חנן להדיין שלא לדון עוד כל שכן בשארי דינים הפשוטים ואין לומר דרב חנן הוראת שעה היתה שסלקו משום שיתכן שהתריס כנגדו או משום איזה טעם שמצא בהוא דינא אבל דיין אחר שטעה אינו מן הדין לסלקו דזה אינו דהא פסקה הרא"ש להלכתא כמבואר בפסקי הרא"ש וכן משמע מדברי הטור ומר"ן סי' צ"ח שכתבו האי דינא אם טעה הדיין והוריד לנכסין קודם שיודיעוהו מסלקין אותו משמע דהאי דינא לאו הוראת שעה היתה אלא כך הדין לכ"ע וכל דיין שטעה בזה שמסלקין אותו. אך קשה דאם הטור ומר"ן ס"ל שמסלקין להדיין ולא להמלוה א"כ למ"ל להטור להביא דין זה בה' הלואה הי"ל להביאו בסי' כ"ה כי שם ביתו ובשלמא למר"ן ז"ל אדרבא משמע מדבריו דס"ל דקאי אדיין מדהביאו בסי' כ"ה בסופו משמע דס"ל דקאי אדיין ולא אמלוה והא דפסקו בסי' צ"ח משום שהביאו הטור שם ומר"ן בתריה אזיל אבל להטור קשה דהי"ל להביאו בסי' כ"ה והתימה מהפרישה שלא העיר מזה. איך שיהיה מבואר מדברי כל הני שס"ל דאם טעה הדיין בדין זה שמסלקין אותו מלדון עוד וא"כ אנן למדין לשאר הדיינים

אם טעו באיזה דין שיהיה שמסלקין אותם מלדון עוד. אך אכתי יש לפקפק דלא לישתמיט חדא לאשמועינן דלאו דוקא בדין זה צריך לסלקו אם טעה בו אלא ה"ה בכל הדינים ומדלא אשמועינן חדא למילף דין זה לכל הדינים משמע דס"ל דדוקא בדין זה אם טעו בו שמסלקין אותו אבל לא בדין אחר וזה תימא דמאי שנא דין זה משאר דינים כמ"ש לעיל.

וראיתי למר"ן ז"ל בס' ס' בהתווכחו עם הרב המב"ט וכתב שם והוצרכתי לכתוב דין זה לאפוקי מדיין אחד שטעה בזה והחזיק בטעותו וראוי לסלקו מהדיינות, משמע דס"ל דה"ה בכל הדינים אם טעו בהם שמסלקין אותם מן הדיינות. ואינו מוכרח די"ל דדוקא הדיין הזה שהחזיק בטעותו ולא שמע לשאר מורים אבל אם טעה ולא החזיק בטעותו וכששמע האמת חזר בו יתכן שאין מסלקין אותו ועוד שכתב וראוי לסלקו מהדיינות ולא עשה מעשה בזה.

אכן נראה לפשוט האי ספיקא מדאמרינן בב"ב פ"א ע"א אמר רבא מקרי ינוקא טבחא וכו' וסופר מתא כולם כמותרים ועומדים הם, ופרש"י כמותרין ועומדים שלא יקלקלו ואם קלקלו מסלקין להם אע"פ שלא התרו בהם ופסקה הרמב"ם פ"י מהל' שכירות וז"ל הנוטע אילנות וכן טבח וכו' והסופר שטעה בשטרות וכל כיוצא כאלו מסלקין להו בלא התראה וכו' ע"ש. ופסקה מר"ן בח"מ סי' ט"ו ע"ש ומדקאמרי וכיוצא באלו משמע דגם הדיין הממונה על הציבור בשכר שאם טעה וכו' שמסלקין אותו מהדיינות כיון דטעמא דכל הני משום שהמחום רבים עליהם ה"ה הדיין שהוא רב ושלטי עליהם שאם טעה דהוי ככל הני שמסלקין אותם, אך יש לדחות דדוקא הני דנוטלין שכר על מלאכתם משום הכי הוו כמותרים ועומדים ומסלקין אותם שלא ליטול שכר מכאן ולהבא אבל דיין שאסור ליקח שכר דקיי"ל הנוטל שכר לדון דיניו בטלים א"כ מאי פסידא אית ליה להדיין בזה ועוד שהרי פעמים שאם טעה חייב לשלם ואם טעה בדבר משנה חוזר אם כן מאי פסידא אית להו עד שמסלקין אותו הא צריך לשלם וכ"ש שהוא דן בחנם כמ"ש א"כ מאי פסידא אית ליה וכן הקשה הראב"ד על הטבח אי בשכר הא קיי"ל שחייב לשלם ואם בחנם מאי פסידא אית ליה בסילוקו ע"ש מה שתי' בנדונו, אבל בנדון דידן ליתא לתי' כאשר ירא הרואה.

ובחופשי בדברי הפוסקים ראיתי מראות אלוקים להרשב"ץ ז"ל ח"ב סי' כ"ו שנשאל על זה וז"ל דיין שטעה בדבר משנה או בשיקול הדעת מהו לפסול הדיין מכאן ולהבא, והשיב לא מצינו דיין הטועה אפילו שחייב לשלם שהוא פסול לדון לפי שכל אדם עשוי לטעות שאפילו גדולי התנאים והאמוראים טעו בדינם וכו' עכ"ל יעו"ש שהאריך בזה. ולא זכר שר להאי סוגיא דידן דההוא דיינא דאחתיה סלקיה ר"ח וכן ראיתי לה' בית יעקב סי' קכ"א שנשאל על כיוצא בזה ולא זכר מהאי סוגיא דידן ולא זכר נמי להרשב"ץ כלל וצ"ע. ובאמת כל כהאי תמוה מאוד על הרשב"ץ ובית יעקב איך לא זכרו להאי סוגיא כלל ולא עלתה

על דל שפתם, ובהיותי נבוך בזה ואחזה מראות אלוקים לבה"ג הלכות הלואות שכתב זו"ל ומאן דיזיף זוזי לחבריה וכו' ואזל ונחת לנכסים בדלא תבעיה מסלקין ליה כההוא דיינא דאחתיה למלוה לנכסי דלוה סלקיה ר"ח ע"כ מבואר בהדיא מסתמות דבריו דקא מפרש להאי עובדא דר"ל דחוזר הדין ומסלקינן ליה למלוה מהנכסים ומעתה שקטה תמיהתינו מעל הרשב"ץ וסיעתיה דלא הביאו ראייה מהאי עובדא דס"ל כבה"ג דפי' דסלקיה ר"ח להמלוה ולא קאי אדיין ונתישב נמי דברי הטור דהביאו בסי' צ"ח בהל' הלואות ועיין לה' שונה הלכות שדרך קצת בזה יע"ש.

לזכות
החתן הת' אליהו שי'
והכלה מרת חיה מושקא תחי'
שוויכה

ולזכות הוריהם
הרב יעקב ומרת שטערנא שרה שיחיו שוויכה
הרב יוסף יעקב ומרת דבורה לאה שיחיו נקי

ולזכות זקניהם
ר' אליהו ומרת מרים שיחיו שוויכה
הרב שמעון גד ומרת מזל שיחיו אליטוב
מרת מלכה תחי' נקי
הרב סעדיה ומרת חסיבה שיחיו דהן